EPISTOLÆ DVÆ

R. P. N. GENERALIS, CLAVDII AQVAVIVÆ, ad vniuerſam Societatem.

Altera de Renouatione ſpiritus.

Altera de Studio perfectionis, & Charitate fraterna.

Et alia quædam Noſtris vtilia.

TOLOSÆ,

Apud Raymundum Colomerium.

M. D. XCIX.

SVPERIORVM PERMISSV.

ADMODVM REVERENDI IN CHRISTO Patres, Fratresq; charissimi, Pax Christi, &c.

SPIRITVS, ac feruoris renouatio spiritualibus, ac religiosis hominibus adeò necessaria est (Patres, Fratresq; Charißimi) vt studium hoc cum semper flagrans esse in nobis omnibus velim, tum præcipuè hoc tempore. Nunc enim IESVS *Dominus noster non in Septentrionibus modò, & Oriente alios ex alijs agros nobis colendos aßignans ait, Videte regiones, quia albæ iam sunt ad messem: verùm etiam* Ioa.4. *in Indijs, vel Orientis, vel Occidentis, præsertim verò in Iapone, insula vastißima, campum latißimum aperit, vbi ad*

di, populis suis suscipiendi fecisse, vt Christianæ religionis propagandæ spes ostendatur vel maxima. Ergo illi admirantes in captura piscium, annuunt socijs, vt veniant, & adiuuent eos; quoniã quidem magnam Deus spem, & facultatem affert suis retibus concludendi tã copiosam gentem, & idoneam; vt iam adesse tempus videatur, cum per hosce qualescumq; operarios, etiam in maxima illa, atque horrida Ethnicorum sylua efficiat Dominus, quod in Filij sui aduẽtu facturum se prolixè Isaiæ ore pollicetur. Cum enim illa dixisset, Aperiã in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum: adiungit, Dabo in solitudinem cedrum, & spinam (quæ arbor specie, & immortalitate cæteris antecellit) & myrtum, & lignum oliuæ. Ponam in deserto abietem, vlmum, & buxum simul; vt videant, & sciant, & recogitent, & intelligãt pariter, quia manus Domini fecit hoc. Vt scilicet in ari- Esa.41.

ditate gentium (quemadmodum D. Hieronymus interpretatur) inuenirentur fluenta virtutum, & in terra quondam deserta, plenáq; salsuginis, cedrus, & cypariſſus, & aliæ arbores naſcerentur. Ergo vt omnes ad hanc mentis, ac ſpiritus renouationem accenderemur, adductus ſum, vt per literas, quia coram non licet, de ijs vobiſcum agerẽ, quæ ad hoc negotium pertinere maximè arbitror. Vt autem tota res ad certum ordinem redigatur, ea in ad duo capita reuocare conabor, ſi priùs, quibus in rebus hæc, quam dico, renouatio ſita ſit, oſtẽdero: Primum Propoſitio. *enim quanti ea ſit momenti, oſtendemus: Tum remedia aliquot exponemus, quæ nos ad eam conſequendam non mediocriter iuuare poßint.*

Atque vt planius intelligatur, qua in re hæc inſtauratio conſiſtat, quid inueteratum ſit, animaduertamus neceſſe eſt. Quod ſi attenderimus, reperiemus, mentem illam, ardoremq; animi nobis initio datum à Deo conſeneſcere; hoc eſt, vti res veteres, neque nitorem, neque ce-

leri

leritatem, neque vsus cæteros habere, quibus prædita sunt recentes, ac nouæ. Vetustatis illa argumenta esse possunt, orare, ac meditari diuina sine sensu animi, atque fructu; ægrè sese colligere, & ad cor redire: cogitata, dicta, factaq; sua sine pudore, ac proposito emendationis cursim examinare; in res externas libenter effundi; iamq; non proximi iuuandi gratia, sed tædij vitandi: solatiola à rebus creatis cupidius mendicare: liberius obloqui, & aliena dicta, ac facta carpere: religionis disciplinam, leuem olim, ac suauem, iniquo animo ferre; ad otium aspirare: in animarum zelo languere, laboresq; earum caussa suscipiendos, qui dulces olim erant, acerbos ducere: ægrè, tardè, repugnãter, obtemperare: honorificè ab omnibus, indulgenterq; tractari velle: immunitates, & cõmoda singularia postulare; in animum inducere se laborare plus æquo, nihilq; esse, quod non sibi debeatur; aliaque generis eiusdem. Quæ quidem argumēta omnia facile declarant, naturam, quæ sui iuris

13. vetustatis signa.

retinens admodum, atque appetens est, antea feruentis gratiæ beneficio compressam, ac domitam, tanquam intẽtum arcum neruo remisso, ad ingenium rediisse. Id autem committere nihil aliud est, nisi diuinæ gratiæ opus, ac vim labefactare; & integritatẽ, colorem, symmetriam tollere, quibus rebus animæ Deo desponsæ, & copulatæ forma continetur. Hæc igitur omnia renouanda sunt, id est, in pristinum reuocanda statum, atque adeò noua facta accessione
Prou.4. *cumulanda. Iustorum enim semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectam diem.*

Sed quoniam non hæc vna in nobis senectus est ex virium languore, verùm etiam interior (veterem hominem Apostolus vocat) quæ nisi omni studio, vigilantiaq́; arceatur, perennis est fons prioris; propterea omnino veterem hominem exuere, nouum induere oportet. Motus enim omnes, atque impetus animi, quibus impellimur, vt nos, ac nostra spectemus; vt ad rem quampiam mortalem, &

caducam adhærescamus; vt diuini obsequij puritas, ac libertas retardetur; vt minus prompti, & vigiles simus ad Dei voluntatem; hæc, inquam, omnia veteris hominis vitia sunt. Quocirca renouatio posita erit in primis illis propositis, ac feruoribus reuocandis; tum verò in vetere homine, vitiosaq; natura exuenda; sic prorsus, vt voluntas nostra (quoad hæc exulum vita patitur) perpetuò inueatur diuinā, seque totam ad eius arbitrium, ac nutum fingat; & accommodet; quicquid Deo placet, vehementer expetat; quicquid displicet, constantissime respuat: omni deniq; conatu penitus homo à seipso desciscat: vbi factus sibi terra sterilis, & regio egestatis veterascit, atque corrumpitur secundum desideria erroris: Accedat autem ad eum, qui vt nobis appropinquaret, ad nostram descendit humilitatem, vt sibi scilicet tanquam in vitali regione, in iustitia, & sanctitate veritatis; quasi aquilæ renouetur iuuentus nostra. Itaq; alacriter progrediamur quotidie, vt nūc

Renou. spiri. in quo consistat.

primum iter ingredi videamur. Quod quidem nobis præcipit, dum de se profitetur Apostolus quæ retrò sunt, obliuiscens; ad ea, quæ sunt priora, extendens meipsum, ad destinatum persequor brauium supernæ vocationis. Nam (vt ad eum locum notat D. Chrysostomus) qui tantum sibi processisse videtur in studio, vt iam ad calcem se peruenisse arbitretur, de cursu vtiq; consistit; at qui etiamnum à meta abesse se cogitat, decurrere neutiquam desistit. Idem igitur faciendum est nobis, etsi maximos in virtute progressus habeamus. Etenim si Paulus ipse (inquit ille) sexcentis mortibus, periculisq; perfunctus, ita de seipso sentiebat; profectò multò magis conuenit, nos sentire de nobis. Et nimirū hac demum ratione sanctarum virtutum species conseruatur, ac nitor. Quippe animus noster (inquit Gregorius) dū igne amoris exeoquitur, semper in se seruat charitatem pulchritudinis quotidiana innouatione seruoris. Nescit enim mens per torporem veterascere,

Philip. 3.

Hó. 12.

Lib. 22. moral. c. 2.

quæ

quæ studet per desiderium semper inchoare. Hinc namque per Paulum dicitur: Renouamini Spiritu mentis vestræ. Hinc Psalmista, qui ad perfectionis iã culmen peruenerat, quasi incheans dicebat, Dixi, nunc cœpi: quia si lassescere ab inchoatis bonis volumus, valde necesse est, vt inchoare nos quotidie credamus. Eph. 4. Psa. 76. *Hęc Gregorius. Id verò quanti intersit, Magnus Antonius declarauit. qui (vt in eius vita B. Athanasius refert) fratrum cœtu aliquod ab eo vitæ præceptum efflagitante, ita sermonem exorsus est, Hoc sit primum cunctis in commune mandatum, Nullum in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem augere semper debere, quod cœperit. Idq; cum sæpe alias suis inculcauit; tum verò extremo in spiritu quasi testamento legauit his verbis: Ego quidem, filioli, secundum eloquia scripturarum, Patrum gradior viam; iam enim Dominus me inuitat: iam cupio videre cœlestia. Sed vos, ô viscera mea, admoneo, ne tanti tem-*

cœlesti luce opus sit, ad idonea remedia adhibenda; qua humilitate, ne qua ex parte impediatur id, quod per nos Deus efficere molitur: qua prudentia, ne in adiumento alijs afferendo, ipsi detrimentum accipiamus. Denique (si res ipsa spectetur) quia facilè admodum (authore D. Gregorio) feruor hic mentis, ac studium virtutis refrigescit, atq; inueterascit. A feruore enim mentis, inquit, vel inter spirituales inimicos, vel inter carnales quosq; proximos, ipso aliquo modo viuendi vsu veterascimus, & assumptæ nouitatis speciem fuscamus. Quò fit, vt nihil religioso viro tam suspectum esse debeat (nihil enim æque periculosum) quàm si in se studium procedendi in virtute, & perfectæ vitæ persequendæ frigescere sentiat. Etenim ea res non modò facit, vt lentè gradiamur, aut potius consistamus, & ad speciem dumtaxat, vsurpationemq; consuetudinis nostra munera obeamus; verùm etiam aßiduè, tanquam tinea quædam, vi-

res, robisq; nostrum sensim sine sensu corrodit. Itaq; idem nobis quod tigno cariosorsu venit, quod etsi integrum videtur extrinsecus, tamen pondere imposito frangitur, & casu ipso ostendit, quid antea vitij lateret interius. Eius autem, qui ita affectus est, & mærori mærore cumulatur, & vita, ac salus periculis magnis exponitur. Ita fortes olim, ac robusti debilitantur paulatim, atq; franguntur: Lapides enim (vt ait Iob.14. *scriptura) excauant aquæ, & alluuione paulatim terra consumitur. Nam vere vera perpetuò enitendum, & tanquam aduerso flumine progrediendum est ei, qui retrò rapi nolit, ac regredi. Fortasse enim D. Petrus idcirco Dominum negauit, quod sequebatur eum à longè. Neque vero existimamdum est (vt ait D.* Serm. contra. vit. ingrat. *Bernardus) cum ruinæ alicuius cernũtur, tum incipere damnum: sed quia comederunt alieni robur eius, & ignorauit. Ob eam causam ita nos Spiritus Sãctus admonet, in pigritijs humiliabitur* Eccl.10 *contignatio, & in infirmitate manuum*

per stillabit domus. Nam vt disturbare domum nemo conetur, tamen si imber paulatim tegulas peruadens tigna putrefecerit; profectò vnius pigritiæ vitio tectum corruet, & inutiles reddentur ad habitandum, quamuis amplæ ædes, atq; magnificæ. Hinc odiosus ille tepor, qui Deo (vt ipse in Apocalypsi denunciat) nauseam mouet, ac vomitum. Quē quidē locum Daniel Abbas apud Cassianum in sua collatione hisce verbis explanat, quæ mirificè rem ante oculos constituunt; Nec immeritò eos Dominus, quos iam in visceribus receperat charitatis, noxiè tepefactos, cum quadā conuulsione pectoris sui euomendos esse pronunciat: qui cum salutarem quodam modo ei potuissent præbere substātiam, auelli ab eius visceribus maluerunt: tantò deteriores effecti illis, qui nunquā ori dominico illati sunt, cibis, quantò id, quod nausea compellente proijcimus, odibilius detestamur.

Et quidem nos huius teporis causas & multas habemus, & intestinas. Cu

Rom. 7. *piditates enim (quas membrorum legē vocat Apostolus) cæteraq; prauæ affe-ctiones sacrum in nobis ignem restingue re conātur; atque vti spiritus sanctus suo nos amore incēdens erigit, & extol-lit, ita hæ pestes contrà opprimunt, atq; prosternunt. Quod si ambitio, honorisq; cupiditas, si commodorum desiderium. si impetus iracundiæ, si liuor inuidiæ animos nostros deprimunt, ac deorsum trahunt, & tum hoc vitium, tum illud, tum vniuersa nos degrauant; quem tan-dem ad perfectionis culmen nostræ in dustriæ cursum fore putamus? vtinam quemadmodum hoc impedimentum pla nè intelligimus, atq; adeò in se quisq; plus, minusuè experimur, ita ad id remo uendum oculos aliquando aperiamus. Nam quid ego de externis bellis, pu-gnisq; dicam? Mitto hostem, qui præ terquā quòd hoc est in prælio superior, quòd est inuisibilis, & calliditate, vsu-que valet plurimùm, quippe qui cum tot, tantísque viris depugnarit, interdū victor è pugna discesserit; ita præterea*

Diaboli qualitates.

pollet viribus, vt existimet (quod ait Iob) quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum æs. Nibil dico de perpetua eius vigilantia, qua nos dies, & noctes impugnat. Nibil de pertinacia, qua nos obsidet, atque oppugnat, non vnum, alterumuè mensem, aut annum, sed vitam planè vniuersam. Taceo insaturabile odium, quo ad eos potissimum deuorandos rapitur, qui arctissimis se cum Deo vinculis deuinxerunt: vt verè, dicatur cibus eius electus. Venio ad ea, quæ tum domesticis, tum externis hostibus tela acuunt, & suppeditant. Iob.41 Abacu. 1.

Primùm igitur, nisi nimios animi motus domitos habeas, téque assiduè in his frangendis, ac vincendis exerceas, quoties te offensurum esse censes? Quod si hæc cura religiosis viris omnibus necessaria est, quantò tandem magis ÿs, qui opitulando alÿs in hominum cœtu, quasi in acie versantur? Nam (vt prudēter disserit D. Chrysostomus) in hisce hominibus eæ belluæ (sic enim vitiosas animi affectiones appellat) pabuli mul- Lib.6. de Sacer.

tò plus

tò plus habent; Superbia enim laudibus, & honoribus alitur, qui ſuapte ſponte conſequuntur concionandi munus, literarumque, & aliarum rerum tractationem, quæ hominum oculis patent: inuidia aliena exiſtimatione, & fama inflammatur: ira, ſiquis nobis ſeſe opponat. Quamobrē eiuſmodi Chriſti milites neceſſe eſt gloriæ cōtemptores eſſe; gloriam compreſſam, cæteroſque impotētes animi motus ſubactos in ſua dictione, ac poteſtate habere. Hi enim motus haud dubiè faciliùs ſeſe produnt in hoc mixto vitæ genere eorum, qui in ſuam, aliorumque ſalutem incumbunt, quàm in ſimplici illa vitæ ratione eorum, qui ſua perfectione contenti ſibi vacant, & Deo. Quare idem Chryſoſtomus eodem loco, vt ignis, inquit, metalla probat, Cleri exacta probatio mortalium animos ſecernit, atque internoſcit. Ac ſiquis eſt vel iracundus, vel puſillanimis, vel gloriæ appetens, vel arrogans, vel alio quouis morbo obſeſſus, id omne detegit, ac latentes ſtatim morbos

nudat.

nudat. Iam si occupationes aßiduæ (vt Bernardus tradit) sibi hominem quodammodo furantur, facile apparet, quàm sit mentis renouatio ad nosmetipsos tuendos, conseruandosq́ue necessaria. Nam quod ad iuuandos alios attinet, pauca illa capita, quæ supra exposuimus, attigisse satis est. Illud tamen non prætermittam, quod in mentibus, ac visceribus nostris hærere summopere exopto. Qui in hominum animis ad bonam frugem reuocandis versantur, horum vt virtutis ardor, atque impetus maius omniũ opinione momentũ habet; ita langorem contrà, ac vitia longè maximo esse detrimento. Idq; non idcirco solum, quia factis improbãt quod verbis docent, & altera manu (vt ait Nazianzenus) animas aduocar euidẽtur, altera repellere; Verumetiã quoniã, vt nihil absit exemplum, minus quidem certè idoneos se Dei administros præbent, minusq́; efficaces. Quare debet quisq; nostrũ imperfectũ suum æstimare, ac lugere, non ex suo tantum vnius damno, sed

Lib. 1 de Consid.

In sent. num. 4.

aliorum

existimaretur, conuersionem tamen impediat, salutemque multorum. Sed vt alterum hoc caput epistolæ concludam, vnum addam ex D. Basilio, qui illa Deutoronomij verba, ex septuaginta interpretum versione, luculenter explicans, Attende tibi ipsi, hanc ait sententiam omnibus necessariam, omnibus temporibus, omnibus ordinibus eorum, qui Dei Ecclesia continentur. Habet enim, inquit, domus Dei vinctis, quæ Ecclesia est, venatores, viatores, architectos, ædificatores, agricolas, pastores, athletas, milites; omnibus his conuenit breue hoc verbũ, singulis & exactam operis obeundi cognitionem, & ad perficiendum, studium propensæ voluntatis. Ac mihi quidem hæc omnia officia, ac munera videntur, præterquam pastoris (quãquam hoc quoque proportione quadam accommodari potest) in nostræ Societatis homines conuenire. Itaque Basilij oratione, quam propter egregiam in hoc genere doctrinam fusius exponẽdam censeo, & vos ego hortari possum,

Homil. in illud. quæ est 3. inter homil. vari. argu.

& se quisque vestrum ea, quæ dicuntur, attendens incitare. Venator es missus à Deo, ita monente, Ecce ego mitto multos venatores, & venabuntur eos super omnem montem? Attende igitur magna cum diligentia, ne forte fugiat te præda, vt efferatos per improbitatem, verbo veritatis conuictos Saluatori offeras. Viator es, ei similis, qui orabat, Gressus meos dirige? Attende tibi ipsi; ne quà exorbites, neu ad dexteram deflexeris, aut sinistram: progreditor via regia. Architectus solido, tutóue in loco iaciat, & collocet fidei fundamentum, quod est Iesus Christus. Aedificator quo pacto ædificet, videat, vt non ligna. nō fœnum, neque calamum; sed aurum, argentum, lapides pretiosos. Pastor es? Attende, ne quid te prætereat eorum, quæ ad obeundum munus istud pastorale attinent. Hæc porrò quæ tandem sunt? Palabundum pecus, & erraticum conuertito: quod conquassatum est, & contritum, colligato: quod ægrotum, sanato. Agricalationisnè professor? Fi-

Iere. 16

Psa. 118.

cum, infructuosa si est, circumfodito, il-liq́; ingerito, quæ conductura noueris ad edendos fructus. Miles? collabora Euã-gelio, milita bonam militiam contra spi-ritus nequitiæ, aduersum vitiosas car-nis affectiones, induitor omnem arma-turam Dei: vt probes te ei, sisq́; gratio-sus duci tuo, qui huic te militiæ ad-legit: prouide, vt nullis implicere vitæ istus negotijs, & perplexis curis. Ath-leta es? Attende tibi ipsi, nequam ex legibus athletico agoni præscriptis in-ueniare transgressus: nam nemo corona-tur, nisi qui legitimè certauerit. Imitare Paulum & cursu contendentem, & in palæstra colluctantem, & in agone pu-gillari decertantem. Vt strenuus pugil ipse habeto animæ oculũ nusquam eua-riantem, sed attentum, ac peruigilem. Præmuni, ac tuere paßis manibus par-tes, quarum plaga lethalis sit. In aduer-sarium immotum oculum intendito fi-xiùs. In stadiario cursu, qui tibi præcur-runt, in eos te extendens fac assequaris; sic currito, vt præuertas. In luctamine,

repugna inuisibilibus aduersarijs. Per vitæ istius periculum, talis vt perseueres hæc facit sententia, nimirum animo vt sis non supino, aut concidente, sed arrecto, non dormituriẽti, sed peruigili, ac sobrio; quiq; multa cum vigilantia præsens sit, & norit sibi præesse. cupiẽtem me singula percensere hic deficiet dies, hæc ille. Atq; hæc, quæ dicta sunt de vitæ mixtæ difficultate, de virtutis absolutione, quam illa desiderat, deq; alijs rebus eiusmodi, quas aut sanctorum virorum authoritas, aut vsus ipse nos docet, hæc, inquam, omnia ad excitandos animos nostros, & ad eam, quæ in nobis requiritur, vigilantiam valent vel plurimùm: Sed videndum est, ne fortè contra quàm oportet, aut languorem cuipiam afferant, quò minus ad perfectæ vitæ culmen aspiret; aut sic aliquem afficiant, vti tam præclaram vitæ rationem minus dulcem, minusq; expetendam putet. Sane tantam rei præstantiam qui intuetur, non potest non magnopere eam suspicere; quisquis au-

tem bene de nostro instituto sentit, huiusmodi cogitatione vehementer impellitur. Et scilicet qui præscriptis à Societate remedijs vtitur accuratè, magnitudinem animi incredibilem Dei beneficio, ac munere experitur ad quamcumq; rem suscipiendam; planeq; videt, perdifficille non esse, quod antea fieri nullo modo posse iudicabat.

Restat, vt ad ea, quæ valent ad renouationem (quod erat ex ijs, quæ proposuimus, extremum) aliquando veniamus. Primum igitur eius, quam exposui, necessitatis cogitatio ad eam rem valde conducet: eoq; etiam magis, quòd et si vita nostra terris superior, altiorq; esse debeat (in carne enim ambulantes non secundum carnem militamus, sed nostra conuersatio in cœlis est) debemus tamen necessariò prædæ capiendæ causa inter communis vitæ homines versari, eroumq; vitia non leuia solùm, sed etiam grauia interdum cognoscere. In quo periculum est (vt D. Basilius monet) ne quis se cum alijs longè deterio-

4. ad reno. spir. remedia.

2. Cor. 10.

In Reg. fusdis. c. 6.

ribus comparans, quodammodo sibi de virtute blandiatur, progressum videlicet suum metiendo, non tam spatio eius, quod restat, itineris, quàm interuallo, quo alios post se reliquit. Et verò sic naturâ comparatum est, vt oculos libenter conuertamus ad ea, quæ nos delectant; auertamus ab ijs, quæ offendere aliquo modo possunt: atque vti factæ progreßiones, bonorumq; partorum cogitatio voluptatem; ita distantiæ cõtra, inopiæq; nostræ consideratio molestiam pariat. Idq; hoc etiam magis, quod ille nos respectus ad quietem inuitat, hic incitat ad laborem. Nimirum vt viatores, vbi tædere eos itineris cœpit, respectare solent, quantum viæ confecerint; ita nos simul ac virtutis ardor restingui, & industria frangi cœpta est, decursum spatium respiciẽtes, facile nosipsos conferimus cum ijs, quos aut in voluptatis cœnum prolapsos, aut in auaritiæ dumetis hæsitantes, aut ambitioni, & honori miserè seruientes in sæculo reliquimus. Quamobrem metam perpe-

tuo ante oculos propositam habere conuenit, & quàm longè ab illa etiamnum absimus sedulò videre; vt scilicet coram Deo, in clarissima eius luce, rectè facta, bonaq; nostra omnia diuinæ veritatis statera examinemus: quid sortis demum, ac rei familiaris domi nostræ sit, intelligamus: atque hac ratione sciamus, quid nobis desit. Ac mihi credite, permagni interest, quotidiano, ac peculiari vitæ examine vti diligenter, vt tecum te ipse conferas, & tãquam prudens, & industrius paterfamilias, custosq; domus tuæ, non modò ad fures arcendos aduigiles, sed & lustres omnia: quid ad domesticas rerum necessariarum prouisiones desit, prospicias. Hoc nimirum illud est, quod Salomon de sapiente illa, ac prouida muliere, Ecclesiam, atque in ea cuiusq; nostrum animam describens, aiebat in Prouerbijs, Considerauit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit: & paulò ante; Quæsiuit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum: facta Pro.31.

est quasi nauis institoris, de longè portans panem suum: De nocte surrexit, deditq́ prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

Deinde ad eam, quam dixi, vitæ renouationem magno erit adiumento diuinorum beneficiorum meditatio, nominumq́ innumerabilium, quibus Deo inseruire debemus: simulq; illa cogitatio, quam in quodam sermone D. Chrysostomus exponit: Nihil boni facere, nihil aliud esse, quàm facere aliquid mali, quippe cum nostro officio desimus, & prætermittamus id, quod nostri instituti professio postulat. Exempli causa, inquit ille, si seruum habeas nō rapacem, non ebriosum, non contumacem, sed sobrium, moderatum, vitij omnis expertem, idem tamen totos dies si domi sedeat otiosus, omittatq́ ea, quæ ad suum munus attineant, nónne grauiter vapulabit? Atqui nihil maleficij commisit, sed satis maleficij est, munus, officiumq; suum neglexisse. Quid? agricola, qui cæteris quidem in rebus vacet culpa,

De virt. & vit.

sed domi desideat, non serat, non aret, non vites colat, nonne is quoque vapulabit? At nihil iniuriæ intulit, nihil damni: verùm cessationem ipsam, iniuriam, damnumque ducimus. Atque etiam in ipso corpore, si manus ita affecta sit, vt non linguam quidem illa præscindat, non oculos eruat, nihil denique detrimēti afferat, sed desidiosa cesset, reliquo corpori nullo modo inseruiat; quis non istiusmodi manum inutilem, & præscindendam potius, quàm retinēdam putet? Eodem pacto, ait ille, non modò aliquid fecisse mali; verùm etiā aliquid omisisse boni, magna comprobatur iniuria. Porrò diuinis in rebus id ipsum multò magis apparet. Atque haud scio, an ob eam causam Deus per Prophetæ personam queratur, Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ: quod scilicet terra tam sedulò exculta, tot diuinorum beneficiorum imbribus irrigata, tot solis iustitiæ radijs tepefacta, si vberes fructus non ferat, mala retribuat pro bonis ei, Psa. 34.

qui tot illam benedictionibus dulcedinis præuenit. Equidem, Patres, Fratresq; charißimi, nescio, quî fiat, vt tantorum beneficiorum consideratione, tantoq; diuini erga nos amoris æstu, non animorum nostrorum glacies (vt ita dicam) penitus liquefiat. Quî fieri possit, vt quatuor illa nomina, quæ nos Deo debitores constituunt, à D. Bernardo quodam sermone breuiter expensa, cõsiderãtes, satisfactionem videlicet peccatorum, quæ sempiternis erant supplicijs vindicanda; creationem, atque conseruationem, quo nomine, quod sumus, quod viuimus, Dei sumus; diuini sanguinis pro nobis profusionem; denique promißionem mercedis, ac beatitudinis æternæ, nescio, inquam, quî eueniat, vt qui hæc secum reputant, non se & gratiores, & liberaliores præbeant ei, cui se totos omnibus nominibus debẽt. Quis enim multa pertulisse, multumq; laborasse sibi videbitur, si sempiternas inferorum pœnas obierit animo, quas millies meritus est? Quis quæri poterit,

4. beneficia.

ab se nimium postulari, cum cor postulatur, si meminerit sese & naturæ, & conseruationis iure totum eius esse, cui se tradidit? Quis aliquid dare se existimabit, cum vitam reddet Deo suo, qui eam antea sua causa profudit? Et certè nec eius vitæ pretium, nec obligationis ratio; qua nobis teneretur, nec illorum conditio, pro quibus illam profudit, vllam in hac re comparationem admittit. Etenim si vitam Dei causa ponimus, suum illi reddimus; facimus id pro eo, qui tot modis meritus est, vt faceremus; vitam denique ponimus pro eo, qui posuit antè pro nobis. Ille contra Deus, ac dominus sanguinem, ac vitam dedit, non modò pro vermiculis, quibus nihil omnino deberet; sed pro seruis, pro sceleratis, pro inimicis; quod nimirum Apostolus (vt scitis) tantopere exaggerat. Quis porrò charius ducet pretium momentaneum, & leue, quo supra modum in sublimitate æternum gloriæ pōdus sibi comparat, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor homi-

nis ascendit? Quæ cum ita sint, nihil est, quod non pro tot immortalibus promeritis tali, tantoq; Domino anima debeat. Itaque mentem omnem nostram, cor, ossa, viscera ipsa clamare oportet, Domine, quis similis tibi? eiusque laudem, ac prædicationem in nostro semper ore versari. Nempe hoc frænũ est illud, quod se hominum generi Deus iniectu-

Esa. 48. *rũ Isaiæ ore confirmat, Laude mea infrænabo te, ne intereas. Dulce verò frænum, ac suaue, quo, nisi forte retrectantes sumus, & effrænati, nullo negotio flecti, reflectiq; possumus ad nutum, & arbitrium regentis Dei. Ac sanè si animus noster sui adhuc iuris manet, nec totum se Domino dedit, ac tradit; meritò sterilis dici potest, qui mala retribuat pro tot, ac tantis bonis. Quò mihi spectare videtur Deus, cum apud Isaiam ex-*

Isaiæ 57. *clamat; Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus sum, ac percussi eum; Abscondi faciem meam, & indignatus sum; & abijt vagus in via cordis sui. Neque enim qualiscunq; auaritia est;*

sed

ſed incredibilis quædam auaritiæ iniquitas, ſi neges te ei, cui debes omnia. Atque iſtiuſmodi hominibus iure accidit interdum, vt Deus abſcondat faciem ſuam ab eis, & abeant vagi in via cordis ſui. Quæ quidem eſt pœna longè grauiſsima. Id adeò multò magis in nos conuenit, qui nos totos noua quadam voluntate conſecrauimus Deo, & per vota quaſi holocauſtum immolauimus; In quo ille holocauſto grauiſsimè fert ſurripi ſibi aliquid ex eo, quod fuerat conſecratum. Huc enim etiam diuinam illam vocem deriuare poſſumus; Ego Dominus diligens iudicium, & odio habẽs rapinam in holocauſto. Nos verò ſteriles, & ingrati erimus, ſi noſtra in Deum officia exiliter ad calculos reuocabimus, quaſi verentes, ne maior datorum ratio ſit, quàm acceptorum; ſi diuini obſequij annos, ſi ſuſceptos labores, ſi præſentem diſciplinam; ſi emolumenta à nobis in proximos profecta numerabimus, ac pendemus. Hæc enim omnia noua beneficia ſunt, quibus etiam arctius Eſa. 61.

Ser. 83. in cant. *deuincimus: Quare B. Bernardus negat, animam nostram amori cœlestis Sponsi mutuò respōdere vllo modo posse. Nam & cum se totam, inquit, effuderit in amorem, quantum est hoc ad illius fontis perenne profluuium? Quocirca permagni mihi ponderis videtur quædam D. Chrysostomi sententia, qui illam Isaiæ*
Isa. 6. *visionem tractans, vidi Dominum, & quæ sequuntur; ait, Seraphinos alis non ora solùm tegere, quod intelligentiæ obtutum figere in summa illa luce nequeant; sed pedes contegere, quòd reuerentiæ, amorisq; sui exiguitatem erubescāt; qui non pro eius dignitate procreatorem suum diligant, neque tanta eius charitate flagrēt, quantum præcellentissima illa natura postularet. Quòd si Seraphini ipsi beatorum spirituum principes, qui à diuini amoris ardore nomen inuenerunt, minus ab se, quàm par esset, amari Deum erubescunt; cuius tandem oris, & impudentiæ erit homuncio, si in animum inducat suum, se Dei causa plus æquo laborare? Vel hac anim*

indu

inductio efficere deberet, vt de nobis ipsis quàm demißißimè sentiremus; quippe clarißimum signum perexiguæ, vel diuinorum meritorum erga nos cognitionis, vel nostræ in Deum beneuolentiæ; Animus .n. diuina charitate ardens non contrahit se, in angustumque reducit, sed in dies augescens pro amoris accessione dilatat sese, & immensam, interminatamq; abyßi magnitudinem in Deo nanciscitur; vbi infinitè se in omnes partes effundat; &, si dederit omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihilum despiciet eã. Cant.8.

Iam verò illud quoque proderit inprimis, breuem sibi quemque huius vitæ cursum circumscribere & simul meminisse, quod perfectionis, & gratiæ diuinæ non compararis in vita, id te comparaturum esse nunquam. Vitam autem ipsam (vt D.Greg.Nazianzenus tradit) esse quasi mercatum, cuius dies cum abierit, tempus amplius non sit emendi, quæ velis. Hinc illa sapientis admonitio. Quodcunque poterit facere manus In sent. Eccl. 9.

tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia sunt apud inferos, quò tu properas. Itemque Ephe. 5. *Apostolus nos monet, vt cautè ambulemus, non quasi insipientes, sed vt sapiẽtes, redimentes tempus; hoc est, occasionem negotiandi; significans videlicet, quemadmodum mercator pecuniæ non parcit, vt emat, redimatúe quod adamauit; ita nos nulli labori parcere oportere, ne merendi occasio elabatur, quoniam dies mali sunt. Ita fiet, vt neque laborum breuitas grauis videatur, neq; vllum punctum temporis lucro vacuum præterire patiamur. Constat. n. gratiæ in hac vita partæ gloriam in æterna illa vita, & fœlicitatem proportione responsuram, vt ne minimum quidem lucrum paruifaciendum sit, cui tanta mercedis accessio sit proposita. Ita quò minus aberis à meta, eò magis properabis, & quò magis accedes ad præmium, eò plus animi accedet, ac virium. Illud etiam summa ope vitabitur, ne idem cursui nostro accidat, quòd violentis motibus solet;*

qui ab externa vi, atque impulsu profe-cti, processu paulatim remittuntur, ac languent; sed contra nos ab insita vi, ac virtute acti, hoc est, ab inhabitante spiritu sancto (Quicunque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei) tantò concitatiori cursu rapiamur, quantò viderimus appropinquantem finem. Rom.8.

Hinc vltimum, idemq; præsentissimum remedium peti licet, vt manum operi admoueamus, & in rebus, quibus caremus, comparandis omnem operam collocemus. Id enim demum est (vt D. Greg. placet) non modò, cor, sed etiã manus, (quod Hieremias monuit) ad Deum tollere. Nam qui ad solidas virtutes parãdas satis esse vnã voluntatẽ arbitratur, is perfectò vehemẽter errat. Quãobrem D. Basil. docẽs, in solitaria vita, & plus periculi esse, & minus ad necessarias virtutes parandas facultatis, ait; Neq; eum suæ humilitatis documentum dare posse, qui neminẽ habeat, cui subijciat se, ac submittat, nec mansuetudinis, qui cum mortaliũ nullo versetur, nec Lib. 18. mor. 6. 5.5. Reg. fus. dis. c.7.

pa

patiẽtiæ, qui nullum omnino habeat ſuis voluntatibus aduerſantẽ. Ad extremũ illud adiungit, Siquis autem ad cõponẽdum, moderandumue animum, ſacrarum literarũ pręcepta, doctrinã, meditationẽmue ſatis eſſe ducit; is ſimiliter facit, vt ſiquis diſceret ædificare, neque vnquam tamen ædificaret; diſceret æs cudere, & tamen quæ didiciſſet, nunquã in actum educeret. Atque vſu docti ſcimus, non niſi faciendo artes addiſci. Quæ tamen ipſæ in externa tantum materia cum verſentur, nihil admodum habent repugnantiæ: Neque enim Architecti, neque cæterorum artificum conatibus operis materia reluctatur: At noſtra hæc Philoſophia, quæ in interioribus animi motibus perdomandis occupata eſt; difficultates habet, & impedimenta, nec minima, & plurima; vt enim in quadrando lapide difficultatis aliquid, ac negotij fuerit, quadratus certè ad rudẽ illam aſperitatem nequaquam redit; at efferatos animi motus, quamuis edomitos, ad ingenium tamen redire ſæ-

pius experimur. Et verò si in virtute, ac pietate quotidie augenda sedula à nobis opera poneretur, ad maiora quotidie lucra aditus patefieret; præsertim cum in hoc quoque genere sua sponte lucrum vel minimũ (vt Chrysostomus monet) animos faciat, & ad lucrum maius alliciat. Id quod cerni licet, inquit, in pecunia, & mercibus. Lucrum enim, exempli gratia, vnius & alterius aurei numi animum addit lucrandi decem, aut etiam viginti. Videmus etiam locupletes, quibus plus & auri sit, & animi, facilius ad maximas pecunias peruenire, quàm pauperes locupletari. Quare in eam curam incumbendum est, vt oblatas lucri occasiones ne dimittamus: quandoquidem qualecunq; incrementũ animos nobis, ac vires addit ad maiora. Nec verò illas modò virtutes, quæ desunt, parari, verum etiã quæ sũt, perfici oportet, tum gradu, tum etiam firmitate. Qua de re D. Gregorius ad illa verba Iob præclarè differit: Per singulos gradus meos pronuntiabo illum: Librũ

De virt. & vit.

Lib. 12 moral. c. 14.

au

Iob.31. *autem dicit illum, quem humeris ferre, & coronæ instar capiti imponere gestiebat; significans, sacras literas factis expressas coronam parere nobis victoriæ. Ita Christus dominus noster (vt notat. D. Greg.) terram dixit animæ nostræ, vbi diuini verbi semen iactum sit, fructificare primùm herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Hoc vtique studium in eo, qui ad perfectam vitam, cumulatamq́; contendit, vigere opus est, & ad hoc quoq; ipsum quotidianum examen referendũ est. Ceterùm hæc remedia libet eadẽ sententia claudere, quam D. idem Gregorius eo loco posuit, quem supra indicaui: cum docerem, mentis nostræ feruorem paulatim veterascere. Ibi igitur hæc ille subijcit, A qua tamen vetustate si studio perfectionis inuigilemus, orando, legẽdo, bene viuendo renouamur: quia vita nostra dum lachrymis lauatur, bonis operibus exercetur, sanctis meditationibus tenditur, ad nouitatem suam sine cessatione reparatur. Ac ne longior sim, illa nos po-*

tißi

issimum cogitatio adiuuabit, Actiones nostras ferè initio feruidiores esse, sed tempore procedente refrigescere. Idcirco enim (vt docet Chrysostomus) Spiritus sanctus Dauidis ore nos admonet, in fine ne corrumpas: quoniam tum vigilantia desideratur, vt eum maximè. Quippe in actionis ingressu cum vires animæ integræ sunt, nemo quamtumuis piger non multùm adhibet studij, ac diligentiæ. At in progressione, & scilicet in extremo hæc admonitio necessaria est, In fine ne corrumpas. Idque hoc etiam magis, quod eo præcipuè tempore Diabolus omni ope, atque opera nos bonis omnibus conatur euertere. Vt prædones inquit ille, non soluentem è portu nauim inanem, & merces aliunde petentem inuadunt, sed onustam in reditu obseruant, atque diripiunt: ita diabolus vbi cõplures virtutes magno studio collegeris, tum verò in te, quasi in onustã mercibus nauim, impetũ facit. In quo quidẽ illius præda non solũ magna est, quod de nostris bonis prædatur; sed etiã

Hom. 3. in ver. Isa. vidi Domin. Psa. 74.

quod offensio nostra ad direptionem valet aliorum, qui nostro exemplo in fraudem, ac pernitiem inducũtur. Quare omnino humilitatis præsidio tecti semper simus necesse est. Nihil enim (quæ naturæ nostræ est infirmitas) superbiã, elationemq; animi (nisi vigilantia comprimatur) æque gignit, atque innocentiæ, ac rectè factorum conscientia, & industriæ fructus ex multorum conuersione perceptus: vt rectè Dominus ita

Luc. 17. *præcipiat, cum omnia feceritis, dicite, serui inutiles sumus. Hoc adminiculo carens Ozias côrruit. Nempè cui sacræ*

2. Para. 26. *literæ testimonium dederant sanctitatis, quòd rectè fecisset in conspectu Domini. Verùm is per superbiam sacerdotale sibi munus adsciscere conatus, teterrimam in lepram incurrit. At Moses*

Q. 10. in Exo. *(id quod obseruauit Theodoretus) non prius tantæ hominum multitudinis dux est creatus à Deo, quàm dextram illam, quæ mare diuisura, & quæ res admirandas editura esset, insertam in sinum suum, leprosam animaduerterit. Nimi-*

rum

rum vt homines in meditationis tanquā sinu intelligant, quid ipsi per se sint, quid munere, ac beneficio Dei: atque illud liquidò profiteantur, dextera Domini fecit virtutem. Ita demum vera, germanaq; humilitate nixi, in vita nostra renouanda perpetuò versabimur, & habentes in nobis ipsis, & non in altero gloriam nostram, id est, testimonium bonæ conscientiæ, quæ nihil spectat aliud præter diuinam gloriam, dicemus cum sancto Iob; Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur. Vt videlicet partim hoc conscientiæ testimonium nostræ perfectionis studio; partim zelum salutis animarum studiosè curantes, arcum, sagittasq; nostræ militiæ instauremus, tāquam veri, germaniq; filij excussorum, vt animas diuini amoris telis sauciatas mundo mortuas Christo Domino mancipemus. Neque verò vitijs, quæ in nobis cernimus (dummodò de hac arcus, & gloriæ renouatione, quam dixi, laboremus) deterreri à suscepto consilio, Iob.26

sed

sed potius vocationis nostr̨e gratia freti, animos, viresq́; renouare debemus, & nos ipsi iucundissima illa, quæ apud
Zachar. 12. *Zachariam est, Domini voce consolari, In illa die ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis, & sicut facem ignis in fœno, & deuorabunt ad dexteram, & ad sinistram omnes populos in circuitu. Et quoniam hæc sunt eiusmodi, vt nostras vires longè, multùmq; superent, accipite, vnde animi nobis, ac vires addantur: In illa die proteget Dn̄s habitatores Hierusalē. Magnus vero patronus, ac potens: sed quid tandē ab eo opis afferetur? & erit, qui offenderit ex eis in die illa quasi Dauid, dextera Dn̄i faciet virtutē. Vt scilicet claudus, qui passim offendebat, robore alter Dauid existat, vsque eò fortis, vt funda, & lapide carneam illam turrim (sic enim Philistæū appellat Chrysostomus) nullo negotio deijciat, suo illū gladio obtrūcet, victoriā, ac l̨etitiā populo pariat vniuerso.*

Atque vt reparatioribus animis, studiisq́; ardentioribus in mentis instau-

rationem incumbamus, Gregorius xiij. Pont. Max. pro sua paterna in filios omnes charitate, & egregia hæreticorum, ethnicorumq́; in Ecclesiæ ouile cogendorum voluntate; partim cupiditate impulsus videndi in Societate nostra nouum in dies splendoris incrementum, nouosq́; fructus nostrorum opera colligendi, atq; in primis tantam hominum multitudinem, quæ extra Ecclesiæ arcam obruitur, conseruandi; partim etiam nostris precibus adductus, occasione ianuæ, quam initio dixi, in Iapone patefactæ, his inquam, de causis Pontifex Indulgentiam plenariam, Iubilæumq́; amplissimum omnibus Societatis hominibus largitur, quicunq; sacra confessione, & cõmunione facta, nominatim pro illorum populorũ ad Ecclesiam traductione Deũ erunt deprecati. Quo quidem tam præstanti munere, vt cum certa, stabiliq́; animorũ nostrorum vtilitate, & illustri, atq; insigni illius nationis emolumento perfruamur, cohortor oẽs in Dño, vt quod cõmodo cuiusq; ex prescripto Superiorũ

fieri poterit) in Exercitijs Spiritualibus dies aliquot ponant. seque ad synceram, animosamq; confeßionem comparent; generalem, scilicet, aut superiorum dũtaxat mensium, initio ab vltima facto (vti statis temporibus fieri ex Constitutionibus nostris solet) aut etiam vitæ totius in Societate actæ, vt cuique commodum erit. Ex quo nouam omnes vitam nouo animi ardore instituant; sic prorsus, vt reipsa cuiusque appareat instauratio, tum in perfectione sua, tum in zelo animarum. Et quoniam etiam perfecti viri aliquid semper habent, quod renouent, & in quo crescant; neque satis est hac, aut alia quapiam occasione interdum huc cogitationem, conatumq; conferre; vos vehemẽter etiam, atque etiam hortor, vt animum ad eius modi exercitationes Spirituales identidem referatis, præcipuè verò post operam aliquandiu in mißionibus, alijsque Societatis muneribus collocatam. Vt nimirum cogitemus vias nostras; &, quò maiore deinde animo, ac viribus ad opus re-

deamus, interquiescamus interdum, ac respiremus; Ita demum quisq; nostrum illam verè Prophetæ vocem vsurpabit, os meum aperui, & attraxi spiritum. Pſ.118.
Illud enim & vsus ipse docet, & Societatis nostræ parens Ignatius censuit, atque adeò in Epistola quadam testatum reliquit, eiusmodi meditationes (quas ille arma spiritualia in Constitutionibus appellat) non modò ad cuiusq; nostrum, P.4.c.8. §.5.
sed etiam ad aliorum incolumitatem, ac salutem maximo esse præsidio. Hinc porrò magna Dei cum gloria fiet; vt omnes, qui viderint nostros, cognoscant illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus. Quam ille benedictionem pro sua immensa benignitate confirmet, perpetuòque adaugeat in nobis, vt quos & ipso vitæ genere, & purgandi, illuminandique alios munere, Angelorum (quorum festum, solemnemq; diem hac luce celebramus) in hoc exilio socios esse voluit, his beneficium suum stabiliat, & cumulet in patria: vbi vnà cum beatis illis Spiritibus misericordias Domi-

ni in

ni in æternum cantetis; & simul cum a-lijs compluribus eódem per vos inductis, ante thronum Dei, & Agni concinatis:

Apo. 5. *Redemisti nos Domine Deus in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione; & fecisti nos Deo nostro regnum, & sacerdotes; & regnabimus in æternum. Amen. Romæ 3. Kal. Octobris, anno post Christum natum.*

1583.

Omnium in Christo seruus,

CLAVDIVS AQVAVIVA.

R. P. N. GENERALIS CLAVDII AQVAVIVÆ

Ad Patres, & Fratres Societatis, de Studio perfectionis, & Charitate fraterna.

SI munifici dona largitoris, cuius beneficio vitam, & eam, quę natura nobis inest, & longè diuiniorē alteram adepti sumus, primigeniam apud nos dignitatem suam perpetuò retinerent: & si nos, arborum instar, ad vitalis fluuij, qui cœlestem lætificat Hierusalem, patriam nostram, decursum consiti, & ab æstu quàm longißimè, geluq; semoti, perennem illam irrigationem, & sempiternam velut patrij soli, cœliq; serenitatem hauriremus: nihil attineret tam grauem nos, & quotidianam in rebus nostris, quæ pene in horas dilapsæ fluunt, aut syluescunt, dijudicandis, &

prout opus fuerit, repurgãdis, nouandis, & alio, atque alio apparatu tuendis, operam collocare. Iam verò cùm perpetua, atque infesta mortalis corporis pugna grauemur, & sarcina; cumq́; quasi stirpes quædam in siticulosos saltus transpositæ peregrina, aduersaq́; gleba conflictemur, mirum nemini videatur, si necesse sit ingem adhibere solertiam, ac velut artem, quæ nos excolat, erigat, obtegat, adminiculetur; & adiumenta cõquirere, quæ ad omnem nobis incolumitatem, atque incrementa præsidio sint: non secus atque teneriores quædam, atq; opere topiario eleganter intextæ, aureorum malorum arbusculæ, si frigidiore cœli plaga, ac perpetuis vexentur niuibus, singularem cultoris vigilãtiam, laborumq; contentionem desiderant, vt natiuam vim suam, & pulchritudinem tueantur. Cum præsertim etiam postquã religioni nomen dedimus, non rarò reliquum fiat in nobis veterum semen aliquod errorum, ac velut anteactæ vitæ lolium: præterquam quòd in ea, quæ au-

Necessarium esse studinm ad perfectioné.

Spicato

ſpicato cœpta ſunt, tranſuerſa ſoleat incurrere parùm conſtans naturæ noſtræ conditio, quæ quantis ponderibus ad peiora ferè nos deprimit, tantò maioribus vigilijs, & quaſi lacertis eſt obnitendum. Ea de re cum verba faceret D. Gregorius Nazianzenus, exponeretq́; cœleſte donum, quod initio diuinitus accepimus, quàm ægrè conſeruetur, Saulis Regis pertractat exēplum; negatq́; vlli dubitandum eſſe, quin per inhabitātem ſpiritum ſanctum fuerit ille in ſpiritualem virum commutatus. Verùm, inquit, quia non ſe totum ſpiritui præbuit, nec purè aliū in virum mutatus eſt, quemadmodum oraculo de ipſo proditum fuerat, ſed improbitatis ſcintilla priſtinæ, maliq́; ſeminis aliquid in eo reſtabat, eratq́; in eo pugna ſpiritus, & corporis, notiſsimis illis tandem iactatus eſt tragœdijs. Et ſubijcit paulò poſt; illud tamē hinc animaduertitur, quòd tametſi gratia diuina non contingat indignis, nec omnino in malum, & ineptū inſtrumentum cadat (nam rectè dictum eſt, etiam

InApologet. ad Patrem.

Sap.1. *me assentiente, In animã maleuolam nõ intrabit sapientia) nihilominus propter mutabilitatem habitus, ac naturæ humanæ, nequaquam minoris negotij sit, mea quidem sentẽtia, dignitatem suam, & concinnitatem seruari, quàm ab initio verè aptum, concinnumq́; reddi, ac dignum effici: præsertim cum ipsa gratia sæpenumero (vt quod omnium malorum nostrorum miserrimum est, & absurdũ maximè proferam) fastu quodam animos efferens à Deo deijciat eos, qui non rectè ad ipsum propius accesserant, eóque modo fiat, vt dum extollimur, deturbemur, quo peccatum fiat supra modum peccans, per rem bonã mihi mortem afferens. Duas nobis res hoc facto, & tam grauibus verbis religiosissimus Pater commẽdat, ambas quidem pernecessarias ijs, qui à despicatis, ac stolidis domus suæ iumentis conquirendis, hoc est, à vecordibus, ac brutis huius vitæ voluptatibus, & curis abstracti, sese in altioris vitæ gnnus recepere. Vna res est, vt Deo se quisque tota men-*

te deuoueat, nec vllam in seipso vanæ cupiditatis sementem reliquam patiatur. Nam propterea sanctißimus Doctor affirmat, fuisse adhuc in Saule spiritus, & corporis pugnam; neque enim sentiebat, ab ea posse nos penitus immunes esse, dum fragili, fluxoq́; corpore distinemur; sed illud modò nos monitos voluit, Si ad Deum, vt inquit Apostolus, in plenitudine cordis accedamus, hoc est, Heb.10
Si & nosmetipsos exuere, & induere Deũ ex animo studeamus, ita posse nos, & solere diuinis auxilijs confirmari, vt licet nonnulla resideat rationem inter, sensumq́; dimicatio, non ea tamen sit, quæ vel internæ ciuitatis tranquillitatem perturbet, vel in dubium reuocet, vter hac in domo dominetur, atque imperet: sed potius inuicta mens ius suum tueatur, & impetus concupiscentis animæ, ne longius euagentur, coerceat. Cõtra vero quicunq; ita se Deo, Religioniq́; addixere, vt interea loci neque omnem de se curam abijciant, neq; mundo placere velle desinant, minime mirum est, si

magnis periculorum fluctibus agitētur: nam hoc quicquid mali seminis in ipsis residuum est, sensim pullulat, atq; adolescit in culmum: & (quod aliquando sibi D. Augustinus fatetur timuisse) quæ tenuissima licia videbantur, in funes pene nauticos excrescunt, arctissimeq́; quos implicuere deuinciunt. Itaq; testatur ille, se tunc à Deo, vt nequaquã desisteret, extimulatum, ne, si nõ, inquit, abrumperetur id ipsum exiguum, & tenue, quod remanserat, reualesceret iterum, & me robustius alligaret. Altera res est, quòd esto, rebus iis, quas admirantur homines, initio nuncium remiserimus ex animo; tam lubricum tamen, & ad deteriora decliue naturæ pondus est, vt quàm facillimam conuersionem, & inclinationem tranquilli status cauere nihilominus laboriosum, atque arduum sit, quàm ad præclaram aliquam animorum dignitatem, & quasi concentum peruenisse: cum præsertim (quod in malis nostris luctuosissimum miseriæ genus est) ipsamet erga nos Dei liberali-

tas nonnullos interdum plus nimio iam elatos, sibiq; præsidentes ex cælestium copia donorum (nisi tanquam in gyrum rationis, ac modestiæ ducantur) ab eodẽ Deo, ad quem non vt par erat accessere, deducat, atq: abstrahat. Eos igitur præcipites agit, dum attollit incautos, vt satis inde perspicuum fiat illud Apostoli, peccatum, vt appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem, vt fiat supra modum peccans peccatum, hoc est (vt Chrysostomus interpretatur) peccatum turpitudinis, ac nequitiæ suæ virus satis manifestò prodit, cum sanctissimam planè rem per summum scelus, ac socordiam nostram in strumam vertat, ac pestem. Quocirca, nec mihi, nec vobis molestum esse decet, quas possumus, sequi, atque vrgere opportunitates ad mẽtem nostram identidem excitandam, sciẽtes, fratres à Deo dilecti, electionem vestram, cum quantò maioribus donis aucti videmur, tantò seuerior eorum ratio reddenda sit; & quantò copiosiorem miserationis suæ vim erga nos Deus, vl-

Rom. 6.

Nostra obligatio.

tro profudit, consequens etiam sit, vt tātò grauius nostræ tarditati, inertiæq́; succenseat, vt, si hoc spectetur, hominum cæterorum, qui se pene totos tenebris mersere, delictis vix commoueri videatur. Quis cæcus (inquit per Prophetam quendam) nisi seruus meus? aut quis
Esa. 24. *surdus, nisi ad quem nuncios meos misi? acsi apertè profiteretur, cæteros neque cæcos esse censendos, si offusis cœlo tenebris videant nihil, neque surdos, si, quibus nihil loquere, non audiant: Verùm si qui sint, qui in clarißima luce caligent, & ad nunciorum clamores obsurdescant, id demum cæcitatis esse, id surditatis argumentum. Id quod, vt planius explicem (tametsi de vobis dilectißimi meliora, quin etiam altiora cōfidam) nego vllam nobis excusationem in Dei conspectu profuturam, nisi eum teneamus vitæ cursum, eamq́; lucem sequamur, quæ nobis, id agente Deo, per famulum suum Ignatium ex Constitutionibus, ex regulis, ex nostræ Societatis instituto, ex eiusdem deniq; optimi pa-*

rentis, dum in humanis ageret, grauiſsimis monitis, & ſalutaribus affulget exemplis. Cum præſertim Dei præterea beneuolentiſsima ſedulitas quotidie mentibus noſtris variè præluceat, & ſtimulos ad meliora ſubijciat: neque nobiſcum velut cum ſeruis agat, exponens duntaxat, *quid à nobis* herili *more de-poſcat, ſed vt cariſsimos ſibi liberos inſtituat, conſiliorum etiam ſuorum communicatione dignatos. Atque, vt miſſa alia faciamus, vna vox illa Redemptoris noſtri (Si diligitis me, mandata mea ſeruate) cuiuſnam pectus non emolliat? ſane acſi dixiſſet, non pœnas denuncio, pollicitationes meas non inculco, non meorum erga vos meritorū rationes exigo, non pono ob oculos præmiorum amplitudinem; ſed illud vnum; Si diligitis me, perficite quæ iubeo. Quis tam ferus, ac ferreus ſit, qui ſi ſecum ipſe reputet quis loquatur, & quibus id verbis cōmendet, inuſitata mentis dulcedine non liqueſcat, ac fluat? certóq; ſtatuat alacri, atque erecto animo aggredi, quic-* Ioa. 14

quid perspexerit illius, aut voluntati gratum, aut honorificum maiestati. Hæc
Psa. 15 *est pars mea, & hæreditas mea, canebat sanctus Dauid. Sequantur alij quæ maximè velint: suas licet, quàm longè, latèq; norint; proferant cupiditates; mea verò pars fuerit, Domine, custodire legẽ tuam. Verùm maiora adhuc, atque illustriora iura sunt, vt Diuus annotat Basilius, quæ nobis quasi Prætorianis militibus, aut Regijs cubicularijs sanciuntur, quàm quæ promiscuè feruntur in vulgus. Eam ob rẽ nostræ quæ sint partes, attendamus. Sunt autem illæ, in quibus figenda nostra omnis mens, & locãda est, nimirum vt in omnem vitam diuinæ voluntati obsequamur, & gloriæ, neque Dei seruus alia in re vlla suam positam esse existimet vitam, delitias beatámq; tranquillitatem, quàm si totum se fingat, & accommodet ad arbitrium, nutúmq; Dei; cuius voluntas totius est iuris, ac recti certa lex; cuius studium, vt ei nos, nostræ solum fælicitatis causa, morem geramus, cuius obse-*

quium iucundissima quies: ab eo verò recedere, extremum malorum omnium. Os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam, aiebat Psaltes. Cùm enim os aperuisset necessariæ refrigerationis gratia, testatur, duxisse se vitalem auram de cœlo, hoc est perficiendi, quæ Deo placent, desiderium; quod solum respirationis loco velit habere, dum viuat. Deus meus (vt ita loquentem Dauid faciamus) in quo viuo, moueor, & sum, meo quidem in ea, quæ iubeas, obsequio, tibiq; obtemperãdi studio perinde sustentor, atque animantes respiratu. Itaque sicut corpus quouis temporis puncto frigidiorem auram hauriat oportet, ne natiuus calor interclusus extinguatur; ita multò etiam magis pene in horas, aut in momenta potius explendæ tuæ voluntatis amore, ac pietate meus animus recreatur. Hoc itaq; desiderio quasi quodam oris hiatu suauissimam requiro aspirationem, & quidem quantò possum creberrimam, prout huius fœneæ domus, quam inha- Psa.11

bito,

mẽtis, tanquam cum lacte nutricis exugere visi sumus, nempe, vt Dei voluntatem, cuius interpretes Præpositi nostri sunt, nostram esse arbitremur. Qua in re frequẽs, ac perennis exercitatio eximiam quandam vim habet efficiendi, vt & in dies maiorem ex illa capiamus voluptatem, & nescio quo sapore, admirabiliq; luce, quæ naturæ facultatem, atque aciem exuperat, perspicuè dignoscamus, hoc disciplinæ genus haustum, decerptumq́; fuisse de cœlo. Id tanquam pro testimonio dixit Saluator noster ijs verbis (Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina mea, vtrũ ex Deo sit.) Hoc est, eam doctrinam si vita, ac factis exprimere studeamus, arcanos quosdam sensus, & inusitatos afflatus supra consuetudinem, supra mortalitatem nanciscamur, vt propterea sapientiam istam diuino satu fuisse ortam, facile in animum inducamus. Ioa.7.

Verùm huius suauitas argumenti meam longius, quàm oportuit, prouexit orationem: voluissem enim nõ vt aliàs

feceram, pluribus agere, sed breuiter id duntaxat, quod hoc tempus postulabat, exponere. Scripseram namque alias impulsus ea, quæ tunc nunciabatur, Iaponicæ Ecclesiæ bona fruge, & cohortatus vnumquemque, vt renouaretur spiritu mentis suæ, misi etiam, quod nobis ad eam rem promouendam piæ memoriæ Gregorius XIII. concesserat, Iobilæum. Nunc cum non ita pridem ex Sinarum regnis recens orta esset occasio, vt ex eius rei lætioribus initijs, quod Dei munus est, cognoscere potestis, alterum putaui mittendum, quod à Sanctißimo Domino nostro Sixto V. impetrauimus; in quo illud adhuc amplius est, quòd ad bonum Societatis nostræ statum, eiusq́ fæliciores progressus à Deo impetrandos concessum est. Inde planum fit, & quanta sit huiusce rei magnitudo, & quantò officij nostri maior obligatio, quanta denique in vnoquoque nostrum sit posita vis, ac facultas, vt eorum, quæ agimus, secundos exitus consequamur. Rei magnitudo, inquam, neque enim so-

lum ad Dei obſequium per ſe valet quamplurimum proſperitas, ac perfecta pietas Societatis noſtræ; ſed etiam, ſi cogitationem intendas in omnia ſtudia, quæ noſtrates in Iaponiorũ, Sinenſium, aliarumuè gentium ſalutem conferunt, certè nec ad animarum lucra, nec ad Dei gloriam vt oportet amplificandam, conatus noſtri momentum vllum habituri ſunt, niſi ſua ipſa Societas vi, ac firma valetudine cohæreat. Nam imbecillum ſi fuerit, nec probè affectum corpus, eiuſq; membra in ſuis obeundis muniis langueſcant, nullum cum laude curſum, ſeu pugilatum adorietur. Dixeram adhuc, Officij noſtri maior obligatio: Nam ſi (vt ſuperioribus literis de ſpiritu renouando fuſius diſputaui) religioſiſſimam vitæ rationem à nobis Deus exigit, vt proximis adiuuandis Societatis induſtria ſit ſalutaris, quantò ſeuerius repoſcet, vt ipſa Societas non modò nihil per nos de ſtatu declinet, ſed vt vigilantia potius, & contentione noſtra ad ampliora ſe tendat, atque erigat?

Quam ſane ad rem, nec leue nobis calcar acceſſerit, ſi cogitemus, ex nobis vniuerſis corpus vnum coagmentari, eamq́ eſſe membrorum inter ſe conſenſionem, vt vnicuique pertimeſcendum ſit, ſuo ne vitio in reliquum omne corpus aliquid redundet periculi. Mirum, atque horribile plane eſt, dignumq́ ob quod ambæ
. Reg. *audientium aures (vt ſcripturæ loquuntur) meritò tinniant, meminiſſe, apud*
o.7. *Iſraelem, duce Ioſue illuſtrem, Deo autem Principe, ac moderatore gloriātem, & tunc eius iuſſu eductum in aciem, propter vnius Achan furtum de anathemate Hiericho, quantum totis pene caſtris turbatum ſit, fuſis ab hoſte ter millibus fortiſſimorum Iſrael, & Deo ſeuerè denunciante, Non poterit Iſrael ſtare ante hoſtes ſuos, eoſq́ fugiet, quia pollutus eſt anathemate: &, quod longè magis horrificum eſt, Nō ero, inquit, vltra vobiſcum, donec conteratis eum, qui*
Quæſt. *huius ſceleris reus eſt; & quamuis vnius*
per Ioſuelj. q.8. *eſſet ſacrilegium, vniuerſos tamen (vt annotat Auguſtinus) afflixit, ac percu-*

lit: Vt non, inquit, se solum quisque curet in populo, sed inuicem sibi adhibeant diligentiam, & tanquam vnius corporis, & vnius hominis alia pro aliis sint membra solicita. Quo sane facto sempiternus Iudex indicauit, quanta sit singulorum in aliquo cœtu, ac sodalitate communitas, cum eorum nullus scorsim solus censeatur, sed singuli sint quarundam partium instar in toto. Vides, inquit Chrysostomus, quomodo vnius peccatum toti populo vindictam accersit? Quomodo Deum aduersus multitudinem hostem reddidit? Sed bona sunt tua iudicia, Domine, & ad nostram vtilitatem dispensata; lues quædam est peccatum: per vltionem euulgatur, ac traducitur apud omnes, ne corrumpat omnes; vt vbi cognouerint, quantas minas vna peperit transgreßio, fugiant vltionem, de multis alioqui sumendam æternam vindictam. Eam ob rem viri sanctißimi, qui & veræ humilitatis spiritu præditi, se nũquam humanis exutos vitiis agnouere, & caritate incensi proximorum

De verbis Isayæ, Vidi dominũ Hom. 1.

zelo

Epist.7. & aliјs. *zelo seruebant, sua peccata (quod de Catherina Senensi, alijsq; proditum est) malorum omnium, quibus Ecclesia vexabatur, causam dedisse putabant. Iam verò nobis, quos non modò communis illa vnius Ecclesiæ necessitudo cōnectit, sed adhuc proprius quidam eiusdem instituti, ac vocationis nexus astringit, quantò magis metuendum est, nè quod priuatim à singulis delinquitur, graui totius corporis malo luatur, ac vulnere? Neque luatur modò sed periculosa etiā imitatione exempli serpat longius: ea nanq; res proclimus ad perniciem, cum semel cœpit, labitur. Hac porrò de causa paulò ante dixeram, in vnoquoq; nostrum magnam positam esse vim, ac facultatem, vt eo sit loco Societas, qui nostrum omnium respondeat optatis; cum non modò possimus à Deo castissimis precibus id impetrare, quemadmodum & veram exteris gentibus religionem, & Ecclesiæ splendorem pristinum; sed etiam nobis, qui vinculo consociamur arctiori, diuinam demerebimur benigni*

tatem, quo plenis misericordiæ oculis aliquando respiciat, ac subleuet Societatem vniuersam. Hinc & illud existet, si vnumquodq; huius corporis mēbrum meliore cultu seipsum perpoliat, atque exornet, consequens esse, vt ex singularum partium ornamentis totius etiam nitor, ac pulchritudo splendescat. Ex ijs planum fit, & quæ sit obligatio singulorum, & quæ huius operis magnitudo, vtq́; totius corporis robur, ac valetudo cum statu cuiusq; partis implicita sit, & cohæreat. In eum igitur vsum curatum est, vt Sanctissimus Dñs Noster, Sixtus V. ex Ecclesiæ thesauro Iobilæum istud nostræ promeret Societati. Quod si nequissimus Satan, cū indignissimè ferat, diuina manu, & Societatis opera tam multis orbis terrarū regionibus fraudari se tam multiplici spe prædæ, & rapinarum facturus est, quod in ipso erit, sinē nullū huius vineæ septa diruendi, obterendi vites, quatiēdi turrim; satis patet, quāta nobis vigilantia, quā forti aīo, ac virtutibus exaggerato, perditis eius cona

tibus obuiam sit eundum. Itaque prouidendum est, si qua irruptio facta sit vspiam, vt ad repugnandum accurramus vniuersi, iisq; malis non in præsens modò, sed etiam, quoad eius fieri potest, prospiciamus in posterum. Quinetiam
Psa. 79. *vt seduli vinitores non cauent solùm, ne exterminet vineam aper de sylua, & singularis ferus depascatur eam, sed in nouos etiam satus, traduces, repastinationes, propagines, quibus vitium feracitas, ac decor augeatur, incumbunt; ita nobis quoque omni ope, atque opera elaborandum est, vt non modò nihil detrimenti Societas capiat, sed vt in dies vberior ex ea prouentus, ac vestigal redundet.*

Porrò, quoniam singulari Dei beneficio (id quod & mihi, & toti Societati accidit iucundissimum) renouatio spiritus, & piæ meditationes, quibus superiore Iobilæo vacatum est, mirificos nostris fructus peperere, dubitandum non est, fore, vt minimam hãc familiam easdem, quas antea, exercitationes iteran-

tem, noua Deus liberalitate, ac misericordia prosequatur. Quocirea consimili nunc ritu, modoq́; peruelim (qua de re Præpositis Prouincialibus mãdata perscribentur) ad hoc alterum Iobilæum nos comparemus, eoq́; auidius, quod nũc agimus de conseruando, amplificandoq́; Societatis statu; sed & quicquid hac de re tunc à nobis delibatum est, ad idem denuo gustandum magis, ac magis nostram acuet auiditatem. Deum itaque etiam, atque etiam supplex obtestor, ne mea causa, culpauè, pij conatus, ac cogitationes vestræ concidant, aut retardẽtur; vosque pro ea, qua omnes ex animo complector, beneuolentia, oro vehementer, atque obsecro, vt grauem, acremq́; curam suscipiatis de vestris ad absolutam pietatem progreßionibus. Et quanquam superioribus de spiritu renouando literis meis denuo, attenteq́; perlegẽdis, multò verò magis Examine, Confeßionibus, Spiritualibus exercitijs, & paulò prolixioribus cum Deo congreßibus ineundis, ex eius incredibili be-

neficentia

spiritus caritate in eam interdū hilaritatem, atq; amoris vim excitari, inflammariq́, pectus humanum, vt oēs homines nullo proborū, improborumuè discrimine, intimis, si fieri posset, precordijs suis cōdere vellet, & collocare. Quantò magis hoc tanquam pensum ijs reddendum est, quibuscum fraterna nobis necessitudo multis nominibus intercedit? quæ non qualem qualē à nobis amorem, sed eximium quendā reposcit, ac vegetū, vt S. Basilius tradit: qui cū quæreret, qua nā inter nos beneuolentia copulari nos oporteat? ea respondet, quā Christus Dn̄s declarauit ijs verbis (Diligite inuicem, sicut dilexi vos: maiorem dilectionem nemo habet, quàm vt ponat animā suam quis pro amicis suis) Quòd si ponenda anima est, quomodo non multò magis in ijs, quæ minoris pretij sunt, necessario adhibenda est animi promptitudo, nō ea re, vt humanis officijs faciamus satis, sed eo cōsilio, vt Deo placeamus, & vtilitati cuiusq; cōsulamus? Id quod haud molestū, ac difficile nobis erit, si re ipsa

Reg. bre. in interr. 162.

Ioa. 15.

præste

præstemus, quod amantissimus Pater Noster Ignatius tertia parte Constitutionum(Id quod etiam in decimam septimam Summarij regulam transcriptum fuit)commendat; Crebrò, inquit, admoneantur, vt in omnibus quærant Deum, exuentes se, quantùm fieri potest, amore omnium creaturarum, vt affectum vniuersum in ipsarum Creatorem conferãt, eum in omnibus creaturis amando, & omnes in eo, iuxta sanctissimam, ac diuinam ipsius voluntatem. Quæ cum ita sint, non obscurè intelligitur, quantùm à recta via aberrent, qui priuata quadam communione, vel generis, & consanguinitatis, vel consimilis naturæ, ac morum, vel gentis, aut patriæ, abduci se sinunt in eo nexu, atque animorum coniunctione, quę inter nos esse debet.

P.3.c.1. §.26.

Et quanquam primis meis ad Superiores literis, quibus exposui, quanam ratione Nostris inter se, & cum externis agendum sit, attigi nõnihil ea de re, ac breuiter indicaui, quanta & P. Ignatij fuerit, & mea nunc sit solicitudo, ne

Hortatur ad vnioné.

quid

quid aduersus hanc spiritus vnitatem peccetur, vt pote multò magis quàm credi poßit, necessariam: pro rei tamẽ magnitudine, & ne zizaniorum author, dũ aliud agere videtur, simulata nescio qua specie recti, supponat aliquid suorum seminum, hic etiam paucis vos ea de re commonefaciendos putaui. Valde namque formidandum est, ne sicut olim paucorum culpa, vt loquitur D. Hieronymus, quanquam in re dißimili, ingemiscens orbis terrarum Arianum se essemiratus est, ita vitio eorum, qui in sedandis animi motibus non multum ope ræ posuerunt, quique, vt ait P. Ignatius, nec ordinem, nec vnionem ferre poßũt, cum lacrymis aliquando miretur Societas, non eam se esse quæ fuerat, sed tã quam effœto iam corpore defloruisse. Cum enim ab ortus sui primordio, nulla habita dißimilium nationum ratione, ex mutua animorum coniunctione & coagmentata sit, & adoleuerit, si aliò paululum deflecteret, Aegyptum non egressa sane, sed ingressa, linguã, quam P.8.cõſ. c.1 §.2.

non nouerat, audiret. Huic tam pernicioso, tamq; pestilenti morbo opportunè medetur, si castè, integreq; seruetur, memorata Constitutio; vt quanti sit ea momēti, facilè appareat, cum poßit, si eius vsus exolescat, tam grauis nobis labes, & calamitas impendere. Itaque monemur, in omnibus amandum esse Deum, & omnes in Deo. Id quod si vigeat, & nationum, & personarum ruet omne discrimen, ac delectus. Nam si Deus in ijs, quos diligimus, diligendus est, is vbicumq; fuerit, eò se noster amor tendat, ac porrigat oportet: & quidem vehementior in eos, apud quos luculentius diligendi ratio, qui Deus est, elucet, atque eminet. Itaque piè diligentis animus, siue Dei donis, quibus enitescunt alij, delectetur; siue alios ijs, quibus carent, ornamentis cupiat honestari, in vtrisq; sanè Dei, eorumque, quæ Dei sunt, & amans, & appetens est. Eam ob rem neque ex alienis virtutibus, cæterisq; rerum bene gerendarum facultatibus (in ijs enim Deum purior animus

intuetur) inuidendi, obtrectandíue, ſed agendi gratias potius, Deiq́; munificẽtiam collaudandi cauſam nactum ſe eſſe putat: neque illi ea, quæ peccantur ab alijs, indignationem, ac ſtomachum mouent, ſed beneuolentiſsimam potius cõmiſerationem, & vehemens ſtudium, vt ad virtutum decora, quæ in eo deſiderantur, paranda proximus conualeſcat. Atq; in hoc poſita eſt omnis laus adamantis, & quærentis Deũ in fratribus, vt eum agnoſcat, & complectatur, vbicunq́; ſit: percupiat viciſsim, vt vberiore manu ſuas ille opes impertiat, & tanquam pręſentem ſe præſtet, ſicubi minus adeſſe videatur. Hanc amandi viam ſi inſiſtamus, erit in improbis etiam, quod amemus, nempe naturam, & conditoris imaginẽ, optãtes, vt Dei ſimilitudo rurſus in eis eluceſcat. Eorũ autem, qui Dei amicitia, gratiaq́; dignãtur, hoc ſingulare, ac cœleſte ornamentum feremus in oculis; auebimus etiam, vt ijdem tã precioſarum mercium pleniore copià cumulẽtur. Sicut autẽ diuinæ gratiæ cõmunio

tam late patet, vt in ea nihil inter Barbaros, Schytas, cęterasq́; gentes intersit; ita si quis cogitationem defigat in Deo, in nullo hominum prorsus desiderabit, ac requiret, quod diligat, cum ex Deo, qui præsto est omnibus, dimanet ad vniuersos satis magna causa, & quasi communis fons amoris; non secus atque ad conspiciendos colores quosuis communis aliqua ratio suppetit, siue lux ea sit, siue color. Ad hæc sentiendi appetendiq́; vim (vt à Philosophis proditum est) ea re, in quam percipiendam intenditur oportet esse vacuam, vt multas ad res aduerti, adhiberiq́; posit; alioquin ad aliud nihil pateret, quàm ad id, quod in ea fixum esset, atque inditum: Sicut oculorum sensus si colorum vno aliquo esset infectus, ad reliquos caligaret; nam si viridi imbueretur, virescere putaret omnia, rubescere, si coccineo, atque in eundem planè modum de alijs, quorum si quempiam natura sibi insitum nactus esset, non posset cæteris oblectari: Non aliter sane nisi voluntas nostra

imile.

priuato.

priuatos amores, ac propensiones deponat, atque exuat, beneuolentiæ suæ vim in res vniuersas propter Deum, ex quo omnia, per quem omnia, & in quo omnia, sunt, deriuare non potest; sed si ad patriam, gentemq́ suam animus adhæreſcat, eorum modo colet amicitias, quibuſcum patriæ, & gentis communione copulatur. Idem eueniet, si necessariorum suorum consanguinitate delinitus carni tantum, & sanguini deseruiat: par de reliquis iudicium. Quod si infæliciter agi putaremus cum oculis, quorũ videndi vis super colorem vnum videat nihil, quid de voluntate, si in amando similiter affecta sit, sentiendum? certè neque corporis oculi, quos cum muscis, & culicibus communes habemus, ad quærendum, videndumue Deum vsui possunt esse, neque vlla oculorum, sicut voluntatis, virtute boni nominamur, & sumus. Itaq; summa ope nitendum est, vt denudetur volũtas, & ab omnibus vindicetur affectibus, quo liberius eam curam & cogitationem induat, quæ Deo

soli quærendo, amandoq́, dicata est. Hac enim amor & defœcatur liquidiùs, & omnes ampliatur in partes. Huc pertinet celsitudo illa animi, & amplissima caritas Apostoli Pauli, cuius D. Chrysostomus non modò egregium laudatorem, ac præconem, sed & præsentem quodãmodo se præbuit spectatorē. Digna plane res, quæ nobis afferat admirationem, & pudorem incutiat. Ea verò mirifice licet in tot vigilijs, ærumnis, periculisq; aditis animarum causa, quas Christo parere studebat, eluxerit; priuatim tamen, ac præter modum (vt idem S. Doctor obseruauit) vim suam exprompsit in amorem, sedulamq́, curam, qua complexus est Onesimum. Seruus is erat, & quidem profugus ab herili domo, quam & furto vexauerat: eum tamen Apostolus, quãuis omnium Ecclesiarum pressus solicitudine, vnicè dilexit. Nam illi & veniã deprecatur à Philemone, & tam insitatum habet honorem, vt eum & filium suum in vinculis, & viscera sua, & alterum se nominare non dubitet. Hæc ei

Hó. de profe-ctu Euã-ge. in il-lud. siue occasio ne, siue verita. Christ. annun-cietur. Aposto. Pauli caritas.

Epi. ad Phile.

præsta

præstabat Apostolus, quia, vt ait Chrysostomus, non hoc considerabat, quod vnus esset, qui peccauerat, & præsidio egeret, sed quòd homo esset. Homo dignissimum Dei animal, & propter quem, nec vnigenito suo pater pepercit. Non enim mihi hoc dicas, quòd sit fugitiuus quispiam, vel latro, vel fur, vel facinorosus, vel quòd sit pauper, abiectus, vilis, & nullius frugis, sed cogites, quòd pro ipso mortuus est Christus, sufficiatq́; tibi, vtpote idoneæ solicitudinis causa. Cogita, quantum illum esse necessarium sit, quem tantus Christus ita appretiatus est, vt nec sanguini suo pepercerit. Neq; enim, opinor, si Rex pro aliquo occidi vellet, quæreremus argumentum aliud, num magnus quispiam ille sit, quem rex tanti facit. Iam verò perpēdamus, quāto dignandi sint amore, qui nō serui, sed fratres nostri, non fugitiui, aut fures, sed sæculi sunt contemptores, abdicatis ob Christum omnibus, in eandem nobiscum conscripti militiam, iisdem castris, signisq; centuriati ad quotidianos labo-

res, atque excubias, in Dei tandem adoptionem, & hæreditarium regni ius adsciti. Nihil igitur mihi antiquius, nihil in optatis magis est, quàm, vt quãto maximo possumus studio, conglutinemur inter nos mutua necessitudine caritatis,
Col. 3. *qua ab Apostolo merito dicitur vinculum perfectionis. Nam & tum demum præstitisse nobis videbitur Deus, quod*
Soph. 3. *desponderat per Sophoniam; Reddam, inquit, populis labium electum, vt inuocent omnes in nomine Dñi, & seruiant ei humero vno. Labium verè electum. neq; enim in linguis omnibus vlla pretiosior, neq; ad loquendum, audiendumue iucundior, neq; ad res bene gerendas valentior, quàm id linguæ genus, quod animorum, consiliorum, operumq; coniunctione fraternus amor format, atque instruit. Hinc enim existit Deo famulãtium tanta consensio, vt vno quasi humero, quicquid est onerum, portare videantur. Sed & illud memoria repetendum, cum Deus sacrilegos Turris Babel architectos, ac molitores ab opere, quod*

stultè,

ſtultè, & aduerſo numine machinabātur, arcere, & tanquam deturbare ſtatuiſſet, id demum non aliter profeciſſe, quàm diſsimilium confuſione linguarū: tantum valet ad res interturbandas diſsidium quoduis, etiam linguarum, tametſi magna foret inter illos conſiliorum, voluntatumque conſpiratio. Nos contra ſi viuas, ac ſpirituales domos, iuxta S. Petri ſententiā, in noſtris, proximorumque mentibus extruere contendimus, & ad muros felicioris Hieruſalem, pro quibus vt benignè faceret Dominus in bona voluntate ſua, Dauid caſtiſsimè precabatur, exædificandos aliquid afferre momenti, idem iugum trahamus oportet, & ad vnius linguæ conſortium redeamus: alioquin labores quidem magni, laborum fructus pene nullus.

Pet. 2.

Pſa. 50.

His expoſitis, perſpicuum eſt (quod & initio dixeram) quàm exitialis ſit iſta velut linguarū varietas, & quàm ſeuerè in eos animaduertendum, qui tantam luem importarent in familiam

noſtram; cum hoc malo graſſante, & ſtructuræ tam illuſtris, & diuinæ gloriæ feliciter prouehendæ labor omnis, atque apparatus noſter frangatur, & concidat. Multa quidem in hãc ſententiam poſſent adduci, non modò ex Euãgeliis, Patrumq́; libris, atque exemplis, quæ ad nihil fermè aliud nos inſtituũt; nec ſolum ex noſtris Conſtitutionibus, quæ nullã in rem grauius, aut crebrius amplificandam excurrunt, perinde atq; hoc Societatis eſſet columen, ac firmamentum: ſed etiam ex omni rerum natura. Siquidem cœlum, terra, vt egregie diſputat Gregorius Nazianzenus, elementorum mixtiones, ac temperaturæ, membrorum proportiones, & coniunctiones, animaliũ nutrimenta, ortus, habitationes diſtinctæ, quorum quædam imperant, quædam ſubiecta ſunt, quædam ſub iugum à nobis mittuntur, quædam libera ſunt; hæc igitur omnia cum ita ſe habeant, ac ſecundũ primas cauſas harmoniæ, ſiue coniunctionis, & mutuæ concordiæ regantur, ac moueã-

ócor- ia rerũ atura- um. Orat. 1. e pace.

tur

tur, quid aliud putare debemus, quàm prædicare amorẽ, & concordiam, suoq́; exemplo coniunctionem animorum inter homines sancire? Contra verò sublata consensione, quam vocat ille pulcherrimum, & vtilissimum Christianæ sapientiæ decus, rerum vastitas continuo deseuit, & ordinis perturbatio, quæ, vt illius verbis vtar, in aëre quidẽ fulmina, in terra succussiones, in mari exundationes, in vrbibus, ac familijs bella, in corporibus morbos, in animis peccata quasi nouas res moliendo introduxit. Veniat illud in mentem, Patres, ac Fratres desideratissimi; Concordia res paruæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Cuius enim nauis tam constãs est, ac firma compactio, vt euulsis clauis, quibus tabulæ, & trabes agglutinantur, non statim fatiscat, ac recidat in struem lignorum, cuius sit vsus in re nautica nullus? Cuius verò aut turris, aut arcis tam septa, atque munita firmitas, ac robur est, quod soluta compage saxorum, non continuò ruat: atque ex

Orat. 7 de compos. differ. rat.

Saluſt.

pugnaculo degeneret in acervum, temere congestis in vnum lapidibus? Non enim ex saxis, & cœmentis, sed ex apta, & quasi demensa saxorum, cœmentorumq; structura turris, aut murus assurgit. Quinetiam de Regnis Saluator
Luc. 11. *clarè demonstrat. (Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet.) Profectò sicut concordem Societatis statum, quæcumq; irrumpant extrinsecus, labefactare non possunt: ita vicißim si concordiæ inter suos iacturam faciat, nullis poterit extrarijs cohærere præsidijs. Et quoniam*
Ser. 29. Cant. 1. *D. Bernardus, cum illud Canticorũ exponeret, Filij matris meæ pugnauerunt contra me, præclarè, vt assolet, de hoc toto argumento disputat, licet ab omnibus sermonem illum perlegi velim, quò magis tamen ad manum vnicuique sit, hic illius partem aliquam disputationis ascribam. Cum igitur de grauißimis dißidiorum incommodis ageret; Longè quæso, inquit, à vobis facite semper hoc tam abominabile, & detestabile malum*

vos, qui experti estis, & quotidie experimini, quàm bonum sit, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum, si tamen in vnum, & non in scandalum, alioquin nec iucundum planè, nec bonum, sed peßimum, ac molestißimum. Væ autem homini illi, per quem vnitatis vinculũ iucundum turbatur; iudicium profectò portabit, quicunque est ille: ante mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam iustè clamitantem, filij matris meæ pugnauerunt contra me. Nonne præsentis congregationis tanquam vnius matris filij omnes vos estis, singuli alterutrum fratres? Quid ergo à foris vos conturbare, aut contristare poßit, si intus bene estis, & fraterna pace gaudetis? Denique quis vobis nocere poterit, inquit, si boni æmulatores fueritis? Quamobrem æmulamini charismata meliora, vt bonos vos probetis æmulatores. Charisma peroptimũ caritas est, planè incomparabile, quod nouæ sponsæ cœlestis sponsus toties inculcare curabat, nunc quidem dicens, In hoc

cogno-

Ioa. 19. & 17. *cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem: Nunc verò, Mandatum nouum dō vobis, vt diligatis inuicem: &, Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem. Itemq; orans vnum eos fore, ſicut ipſe & pater vnum ſunt. Et vide, ſi nō ipſi* 1. Cor. 13. & 14. *Paulus, qui te ad chariſmata meliora inuitat, inter cætera caritatem in ſummo ponit; ſiue cum fide, & ſpe dicit eā eſſe maiorem, & ſuper eminentē ſcientiam; ſiue cum enumeratis pluribus, ac mirabilibus ſupernæ gratiæ donis, tandem ad ſuperexcellentiorem viam nos mittit, haud aliam profectò illam, quàm caritatē definiēs. Denique quidnam huic comparandum putemus, quæ ipſi præfertur martyrio, ac fidei transferenti montes? Hoc igitur eſt, quod dico, pax vobis à vobis ſit, & omne, quod extrinſecus minari videtur, non terret, quia non nocet. Nam è contrario quicquid foris blandiri apparet, nulla eſt profectò conſolatio, ſi intus, quod abſit, ſeminarium diſcordiæ germina-*

uerit. Proinde, dilectißimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem, non facto, non verbo, non signo qualicũque. Tandem vt hac de re, de qua, cum nostra vehementer intersit, pluribus egi, quàm cogitaram, scribendi finem faciam; magnopere cupio secum quisque reputet, quod Pater Noster decima parte Constitutionum tradit, & refertur 30. regula inter communes; Caueant, inquit, sibi omnes ab illo affectu, quo aliæ de alijs nationibus sinistrè sentire, aut loqui solent: quin potius, & bene sentiãt, & peculiari affectu diuersas à sua nationes prosequantur in Domino: ac proinde nemo bella, contentiones ve inter Christianos Principes in colloquium inducat. Vsque adeo planè adhorrebat ab hoc malo, vt ne eos quidem sermones suis licere vellet, quibus aut de Principum agatur simultatibus, aut alijs aliæ nationes obloquantur. Ne quid igitur resideat inter nos inimicum concordiæ, siue id ex studio nationum, siue ex alijs redundet fontibus sanè amarißimis, cum

ad

ad lætiores progreſſus omne nobis iter, atque aditum intercludant, vnuſquiſq; velim, in ſe ipſe acriter inquirat, & attentè diſpiciat, quam ſedulò fraternām colat conſenſionem: neque leuiter eam rem decurrat, ſed cuiuſmodi ſit ſua caritas, exploret ad lydium lapidem, & exigat ad eam normam, quam Apoſtolus præſcribit ijs verbis: (Caritas patiēs eſt, benigna eſt: caritas non æmulatur, non agit perperam: non inflatur, non eſt ambitioſa: non quærit, quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum: non gaudet ſuper iniquitate, cōgaudet autem veritati: omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet.) Hoc igitur modo ſi quaſi ad lydium, vt dicitur, lapidem exploretur caritas noſtra, ſi qua harum laudum, effectorumue careat, nondum omnes virtutis numeros complexa cenſeatur: ſed quot ornamentis ab Apoſtolo commemoratis deſtituta ſit, tot eam gradibus, & quaſi notis ab eo, quod ſummum optimumq; eſt, abeſſe arbitremur. Enitendum igitur eſt, vt eam

1.Cor. 13. Caritatis ſigna.

ad id,quod perfectum,suisque omnibus partibus expletum sit, perducamus; & si laude patientiæ careat, vel benignitatis,vel alicuius ex reliquis, eam, quæ desideratur, comparemus. Nec facile mihi venit in mentem, quamnam ad aliam libellam ista res exigi poßit, ex qua magis appareat manifestò,vel quid vnicuique desit in hoc genere, vel quæ sibi ratio ineunda sit, vt rectè amandi legem integram,inuiolatamq́, conseruet, quàm Apostoli memorata præscriptio. Illud deniq; habeamus, fructum, quem Dominus à nobis reposcit ijs verbis, Ego vos elegi,vt eatis,& fructum afferatis, & fructus vester maneat, aliud nihil esse,quam caritatem,vt D.Augustinus exponit. Maneat,inquit,dilectio: ipsa est enim fructus noster.Quocirca etiãsi sanguinem profundamus, aut Angelorum etiam linguis loquamur,aut montes solo verbo transferamus;nisi reddamus hunc fructum, nihilominus, vt infructuosi palmites, præcidemur.Cuiusmodi crimen si iure plectendum est iñ omni- Ioa. 15. Tract. 86.in Ioa.

bus, (nam ex sterili ficu testari voluit Dñs, quæ supplicia in desides homines, ac planè steriles constituta sint) quibus tandẽ securibus, quibus flammis sæuietur in eas arbores, ex quibus nec soli, quod occupant, vberrima feracitas, nec syderum, quibus afflantur, benignissima vis quicquã bonæ frugis expressere.

Neque prætereundum puto, quod ad hanc rem maxime, de Euangelica ficu scribit Ambrosius. Quod de Iudæis, inquit, dictum, omnibus cauendum arbitror, & nobis maxime, ne fœcundũ Ecclesiæ locum vacui meritis occupemus, qui quasi malagranata benedicti, fructus ferre debemus inter nos, fructus pudoris, fructus coniunctionis, fructus mutuæ caritatis, & amoris. sub vno vtero matris Ecclesiæ inclusi, ne aura noceat, ne grando decutiat, ne æstus cupiditatis exurat, ne humoris imber elidat.

Animum iam referamus ad opimum istum, ac pulcherrimum Ecclesię agrum, & in eius amplitudine meminerimus partem esse nullam, aut feraciorem, aut

frigoris,& caloris modo temperatiorem, aut maiore agricolarum opera subactā, atque excultam, quam Religionis statum;& facile intelligemus,quantò grauioris culpæ rei efficeremur, si hanc ipsam partē vacui meritis occuparemus. Perspiciamus deinde, quid mali punici typo Sanctißimus Doctor indicet de commoditatibus, ac præsidijs, quæ nobis suppetunt ex religiosæ disciplinæ tanquam velamento, aut cortice, qua contecti verendum non est, ne ventis impetamur, ne decutiamur grandine, ne stultarum æstu cupiditatum torreamur,ne deijciamur imbribus, aut procellis. O quam optatā & expeditam securitatem religio nobis præstat! ô quot vtilitates,& commoda nobis in hac tanquam penuaria cella reposita sunt,si ea cognoscamus! Verum hæc pluribus persequi neq; loci, neq; temporis huius est. Sed quam tuto agamus,audiuimus: audiamus iam,quæ nos vicißim ei, cuius in tutela ac præsidio sumus, debeamus. Debemus verò fructum malo punico

quàm

quàm simillimum, fructum sane non adumbratum ad speciem, & varijs patentem iniurijs, sed constantem, & in intimis expressum sensibus: fructum ingenui pudoris, mutuæ fructum coniũctionis, atque amoris, punicorum instar granorum, quorum & conceptaculum intra corticem, & rubicundus decor, & dispositio concinnior: vsque adeò verò alia ex alijs annexa tactu mutuo cohærescunt inter se, vt eorum series in vno aliquo potius, solidoq́; corpore descripta videatur, quàm ex diuersis vermiculata corpusculis. Ac ne longior sim hac in re, vtq́; ad alteram ex duabus, quas proposueram, gradum faciam, omnes ad extremum ijsdem, quibus incœperam, verbis oro, atque obtestor, nempe, vt cõsensionem mutuam, eo studio, quo Societatem saluam cupimus, tueamur. Altera res, qua si minima Societas nostra nitatur, fore confido, vt (quæ Dei beneficentia est) etiam atque etiam in dies Deuotio ad B. virginẽ. *efflorescat, est præcipua quædam religio, ac pietas erga Sanctißimam Virgi-*

nem Mariam. Ea namque cum parens fuerit eius, qui omne cœlum, omnemq; naturam molitus eſt, verè ac propriè, vt ait Damaſcenus, in res vniuerſas Heræ, ac Reginæ nomen, & ius adepta eſt. Itaque velim in omnibus rebus, ac temporibus, ſiue publicis Societatis, ſiue proprijs ſingulorum præſtanti quadam veneratione, ac ſingulari fiducia, quæ nullam vereatur repulſam, ad hoc laborum omnium, ac ſolicitudinum perfugium ſupplices accurramus. Equidem mecum dum reputo, quanto deuotionis affectu hanc cœli Reginam complexi ſint, quantumq; ex eius pio, & aſsiduo cultu, ad oēm profecerint ſanctimoniā primi PP. ac priuatim P. Ignatius quātam rerum noſtrarum ſpē, ac tutelam, in hac velut arce collocarit, magno teneor ſtudio, vt & nos eam propēſiſsimis animis, atque obſequijs proſequamur, depoſcentes, vt ipſamet deprecante hæc pietas, velut ſuauiſsima nardus, noſtris mentibus innaſcatur. Certè ſiue ſpectemus Deiparæ Virginis dignitatem, auto-

Li. 4. de fide c. 15.

re Deo.

re Deo in tã illuſtri, excelſoq́; loco ſitã, vt per ſeipſam, & religionẽ, & admirationẽ moueat; ſiue beneficiorum illius in nos magnitudinem, quibus gratiam, quam poſſumus, referre fas eſt: ſiue inopiam, ac mendicitatem noſtram, quam oportet tam ſalutari patrocinio ſuſtẽtemus. potiora ſemper ſperantes in poſterum; hęc, inquam, omnia ſi ſpectemus, ea ſane quammaximas à nobis, & honoris & amoris ſignificationes erga cœleſtẽ hãc præſidem & cuſtodẽ noſtræ ſalutis expoſcunt. Quapropter merito D. Bern. Totis, inquit, medullis cordiũ, totis pręcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia ſic eſt voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariã. Deniq́; cum tot naturæ & egeſtates & ærumnę leuari nequeãt, niſi ab ea quæ polleat & charitate, qua velit, & poteſtate, qua laborantibus queat opitulari, quantum in vtroq́; Maria valeat, ex eo, quod præpotentis Dei mater eſt, manifeſtò perſpicitur. Id D. Bern. tradit his verbis. Nihil. n. ſic poteſt

vel pietatis eius, vel poteſtatis commendare magnitudinẽ. niſi forte aut nõ creditur Dei filius honorare matrẽ, aut dubitare quis poſsit, in affectum charitatis tranſiſſe Mariæ viſcera, in quibus nouẽ menſibus ipſa, quæ ex Deo eſt, charitas corporaliter requieuit. Verum quia longiori, aut cohortatione, aut laudatione Auguſtiſsimam Virginẽ celebrare mei conſilij non eſt, vt ad calcem aliquando decurrat oratio, illud addidiſſe ſatis ſit, quod Germanus Conſtantinopolitanus patriarcha in homilia quadã, breuiſsimè quidem, ſed grauiſsimè, de piè ac beneuolè colenda Deipara Virgine pronũtiauit, eam cõpellans: Quomodo, inquit, corpus noſtrum vitalis ſignum operationis habet reſpirationẽ; ita etiã ſanctiſſimum tuũ nomen, quod in ore ſeruorum tuorũ verſatur aſsidue, in omni tempore, loco, & modo nõ ſolũ lætitiæ, & auxilij eſt ſignum, ſed ea etiã procurat, & conciliat. Ego ſanè, immenſa Dei largitate fretus facile in animum induco, ex hac poſteriore renouatione, cui nõ minus

ſed

sedulò, plus etiam quàm priori, vacandum esse cõfido, omnibus Societatis mẽbris præstantem quendam splendorem, atq; incrementa pietatis accessura, pręsertim si seriò, atque enixè studeamus duobus iis ornamentis, quæ iamdudum commendo, magis, ac magis abundare, nimirum fraterna inter nos cõsensione, & perquàm honorifico in Beatissimam Virginem studio, ac pietate. Quam si deditissima mẽte complectamur, suam illa in fidem & clientelam nos asciscet, augebitq; velut sedula deprecatrix, iis virtutibus, quæ ipsam quasi fidelitiis affluẽtem cœlitibus ipsis speciosam, atq; admirabilẽ præstitere; & quibus nos oportet collucere, vt eius filio placeamus, qui earum vestigiis, ac velut lineamentis terrarum orbẽ primus impressit, verãq; docuit humilitatem, puritatem, patientiã, animarum zelum, & rerum, quæ in terris sunt, despiciẽtiam; vt sua nos aliquando similitudine, conspectuq; dignatos, in sempiternæ lucis, & gloriæ domicilio collocaret.

ROMÆ XIX. MAII M.D. LXXXVI.

COMPENDIVM VITÆ P. IGNATII, originis, atq; propagationis Societatis, vſque ad fælicem eius tranſitum; per ſingulos annos.

NASCITVR Ignatius an. Domini 1491. *Innocentio octauo Pont. Max.* 1491.

Vulnere accepto, conuertitur ad Deum an. 1521. 1521.

Saccum induit pœnitentis inſigne ad B. Mariæ Montis-ſerrati, ipſa nocte Annũciationis 25. *Martij, an.* 1522. *quo anno Martinus Luther Eccleſiæ bellum indixit: & Manreſæ circiter annum in pœnitentia tranſigit.* 1522.

Manreſa Romam proficiſcitur anno 1523. *Adriano VI. ſum. Pont. eóque ingreditur die Dominico Palmarum.* 1523.

Inde egressus octaua post Dominicæ resurrectionis die, Venetias petit. vnde soluens 14. die mensis Iulij, tandem 4. Septemb. ad sanctam ciuitatem Ierusalem peruenit.

1524. *Ierosolyma Venetias redit anno 1524. mense Ianuario. Inde Barcinonem se confert. Vbi grammatices rudimenta addiscere incipit, Ardebolo præceptore.*

1525. *An. 1525. literarum studia prosequitur.*

1526. *Barcinone ad Complutensem Academiam proficiscitur, altioribus disciplinis operam daturus.*

1527. *Compluti sesquiannum circiter moratus, ob quasdam persecutiones, Salmanticam adit: sed neque illic quieto illi esse licuit.*

1528. *Cum in Hispania biennio Logicam, Physicam, Theologiam simul delibasset, Lutetiam commigrat, sub initium Februarij, an. 1528. Lutetiæ, primùm in Collegio Montis acuti octodecim fere menses Latinæ linguæ operam dat. tum Philosophiæ*

curri

curriculum aggreditur an. 1529. in 1529.
Collegio sanctæ Barbaræ (vbi Petrum 1530.
Fabrum, & Franciscum Xauerium 1531.
socios, & contubernales habet) il- 1532.
ludq; tribus annis, & dimidio abso-
luit, Ioanne Penna doctore. Deinde 1533.
magistrali laurea donatus, Theolo-
giæ vacat duobus annis in Gymnasio
Monasterij Dominicani, vsque ad
annum 1535. exeuntem.

Sub initium anni 1534. Iacobus Laines, 1534.
& Alfonsus Salmero, tum Simon
Rodericus, & Nicolaus Bobadilla,
Ignatio se adiungunt. Atque hi sep-
tem socij an. 1534. Lutetiæ in æde B.
Mariæ, quæ Mons martyrum dicitur,
ipso die sacro eiusdem Virginis As-
sumptioni, voto se obstringunt, pau-
perem vitam degendi, proximorum
salutem procurandi, & Ierosolymam
intra certum tempus nauigandi.

An. 1535. Claudius Iayus, Ioannes Codu- 1535.
rius, & Paschasius Broetus ad cæte-
ros Socios accedunt. Ignatius in His-
paniam discedit Autumni tempore,

tum valetudinis recuperandæ, tum negotiorum gratia. cæteri verò socij eodem die, & loco, eisdemq; ceremonijs vota renouant.

1536. *Ignatius an.* 1536. *Venetias venit, quo mense, nescitur. Socij verò votis vt ante renouatis, Lutetia discedũt eodẽ anno* 5. *die Nouemb. & Venetias ingrediuntur* 8. *die Ianuarij* 1537. *Vbi eos Ignatius præstolabatur. In Xenodochijs opera charitatis exercent.*

1537. *An.* 1537. *ad mediam quadragesimam Romam veniũt omnes, excepto Ignatio: à Põt. Max. iij. Paul. facultatẽ obtinẽt ad sacros Ordines, titulo voluntariæ paupertatis, ad incolendam Ierosolymam, & prædicandũ Euangeliũ. Inde Venetias ad Xenodochia redeunt. Ad sacerdotium promouentur Ignatius, & sex alij Socij, die natali S. Ioannis Bapt. tres enim ante sacerdotes erant, Faber, Claudius, Paschasius.*

1538. *Ineunte anno* 1538. *Ignatius, Faber, Laines, Romam; alij Socij alias Italiæ*

Aca-

Academias adeũt. Ignatio Romam appropinquanti Iesus apparet; vnde Societati Iesu nomen inditum. Ad mediam verò Quadragesimam cæteri Socij Romam ad Ignatium conueniunt: Catechismum populo tradunt: veterem frequentis Confessionis, & Communionis vsum restituũt: de Societate constituenda deliberãt.

Anno 1539. *die* 3. *Septembris Ignatius ad Paulũ iij. Tyburi morantem adit, ab eóq; instituti formula proposita, Societatis confirmationem petit. is tribus Cardinalibus negotium committit. Ignatius ad fœlicem tantæ rei exitum multa Missarum millia celebranda curat.* 1539.

An. 1540. *duo ex* 10. *Patribus, Xanerius, & Rodericus, mittuntur in Indiam, rogatu Regis Lusitaniæ Ioannis iij. idque antequam esset à sum. Pont. approbata Societas. Sed Rodericus in Lusitania remanet: Xauerius ex portu Vlyssiponensi soluit die* 7. *April. an.* 1541. *& Goam per-* 1540.

Domus, Romana.

llegium Goanum in India instituitur, Laines à sum. Pōt. Venetias mittitur, Venetæ Reip. rogatu. Lutetiâ Nostri, qui eò missi fuerāt ab Ignatio studiorum gratia, Louanium se transferunt, Præfecto Hieronymo Domeneco. 1542.

Anno 1543. 14. *die mensis Martij, Societas ab eodem Pont. Max. Paul. iij iterum confirmatur, sublata numeri restrictione. Ignatius Romæ pietatis opera instituit. Romana Domus ædificari cæpta.* 1543.

An. 1544. *Laines Brixiam concionandi gratia mittitur.* 1544.

Anno 1545. *Laines, & Salmeron ad Conci. Tridentinum, vt sum. Pont. Theologi; Claudius autem Iayus, vt Procurator Cardinalis Augustani, mittuntur.* 1545.

Dux Gandiæ Exercitijs spiritualibus à Petro Fabro excolitur. Non ita multò post Faber migrat è vita, Romæ Kal. Aug. 1546.

1547. *Franciscus Borgia, Gandiæ Dux, professionem Societatis, in sæculo adhuc ad quatuor annos manens emisit, singulari sum. Pont. concessu, vt res suas interim componeret.*

1548. *Nostri in Africam penetrant. Liber exercitiorũ spiritualium approbatur à Pont. Max. rogatu Ducis Borgiæ.*

1549. *Xauerius Iaponem ingreditur. Sicilia Societatem complectitur, Messanæ institutis Collegio, ac Domo probationis, quæ est prima in Societate. Nostri in Brasileam nauigant, & pro Christo Antonius Criminalis occiditur.*

1550. *Societas à Iul. iij. Pauli iij. successore confirmatur, & priuilegijs augetur. Constitutiones decennio ab Ignatio elaboratæ, à Patribus Professis approbantur, & summa veneratione accipiuntur. Humilitas Ignatij in abdicando Generalatu claret. Dux Gandiæ Societatis habitum induit.*

1551. *Collegium Romanum inchoatur: cuius primus Rector fuit P. Ioan. Pelletarius Gallus. Laines, & Salmeron ab*

Iulio

Iulio iij. ad Concilium Trid. secundò mittuntur.

Corsica lustratur à Nostris. duo è primis Patribus obeunt, Claudius Iayus in Germania in Collegio Viennensi, die Transfigurationis Domini 6. Aug. & Xauerius apud Indos, in portu Sinarum Cantone, die 2. Decembris, anno Indicę suæ peregrinationis vndecimo. Prouinciales ab Ignatio constituuntur, Laynes Italiæ, Lusitaniæ Simon Rodericus, Hispaniæ Antonius Araoz, Indiæ Xauerius (nondum accepto de eius obitu nuncio), Germanię Petrus Canisius, Galliæ Paschasius Broetus; non eodem omnes tempore, sed alij post alios: hoc tamen anno Laines; qui fuit primus in Societate Prouincialis. 1552.

Ignatius Hieronymum Natalē in Hispaniam Commissarium, & ad Constitutiones promulgādas mittit. Epistolam de Obedientiæ virtute scribit ad Fratres Lusitaniæ 26. die Martij. 1553.

1554. *Societas in Gallia certas sedes habere incipit, instituto primum Collegio Billiomæo, tum Parisiensi; quamuis hoc Scholas non aperuerit ante annum 1564.*

1555. *Salmeron in Poloniam Societatis nomen primus inuehit.*

1556. *Ignatius Romæ migrat ad Dominum, Paul.4.Pont.Max.vlt. die Iul.feria sexta, hora post solis ortum prima: ætatis suæ anno 65.conuersionis autem ad Deum 35. & amplius; confirmatæ Societatis anno 16. in qua reliquit Prouincias duodecim, & Domicilia fere centum.*

Diuisio totius vitæ P.Ignatij in decem partes iuxta varia tempora, & loca, in quibus vixit.

1. *In sæculo vixit 29. annis.*
2. *Domi æger mansit circiter annum.*
3. *Manresæ per annum, austeram*

agens pœnitentiam.

4 *Annum consumpsit in peregrinatione Hierosolymitana.*

5 *In studijs quadriennium in Hispania, videlicet Barcinone biennium, Compluti, & Salmāticæ ferè biennium.*

6 *In studijs Lutetię septennium, videlicet octodecim menses linguæ latinæ, tres annos cum dimidio philosophiæ, biennium Theologiæ.*

7 *Annum in Hispania, ad negotia expedienda, & sanitatem recuperandam.*

8 *Venetijs, & in Veneta ditione annum, & amplius.*

9 *Romæ triennium, aut circiter ante fundationem Societatis.*

10 *Romæ* 16. *annis Societatem rexit Generalis Præpositus, ab an.* 1540. *vsque ad* 1556: *sub quatuor summis Pontt. Paulo* III. *Iulio* III. *Marcello* II. & *Paulo* IIII.

Decem primorum Societatis Patrum.

Vocationis ordo.	Nomen,	Cognomen,	Natio,	Diœcesis,	Ordo obitus,	Locus,	Dies, Mensis,	Annus
I.	P.*Ignatius*	*Loiola,*	*Cantaber,*	*Pampilonēs.*	5.	*Romæ.*	31.*Iulij.*	1556.
II.	P.*Petrus*	*Faber,*	*Allobrox,*	*Gebennen.*	2.	*Romæ.*	1.*August.*	1546.
III.	P.*Franciscus*	*Xauier,*	*Nauarræus,*	*Pampilonē.*	4.	*In portu Sinarū.*	2.*Decemb.*	1552.
IIII.	P.*Iacobus*	*Laines,*	*Hispanus,*	*Seguntinen.*	7.	*Romæ.*	19.*Ianua.*	1565.
V.	P. *Alphonsus*	*Salmero,*	*Hispanus,*	*Toletan.*	9.	*Neapoli.*	13.*Febru.*	1585.
VI.	P.*Simon*	*Rodericus,*	*Lusitanus,*	*Visen.*	8.	*Olyssipon.*	15.*Iulij.*	1579.
VII.	P.*Nicolaus*	*Bobadilla,*	*Hispanus,*	*Palentinen.*	10.	*Laureti.*	23.*Septēb.*	1590.
VIII.	P. *Claudius*	*Iaius,*	*Allobrox,*	*Gebennen.*	3.	*Viennæ Austriæ.*	6.*Aug.*	1562.
IX.	P.*Ioannes*	*Codurius,*	*Gallus,*	*Ebredunen.*	1.	*Romæ.*	29.*Aug.*	1541.
X.	P.*Paschasius*	*Broëtius.*	*Gallus,*	*Ambianen.*	6.	*Lutetiæ.*	14.*Septēb.*	1562.

Coière primùm Societatem Parisijs, anno 1534. septem priores, ad quos accesserunt tres posteriores, anno 1535. l. 2. cap. 4.

Præpositorum Generalium Societatis electio,& obitus.

Electi Romæ.		*Obiere Romæ.*	
P.Ignat.Loiola	1541.22.Apri.	1556.vlt.Iul.	1.
P.Iac. Laines	1558.2.Iul.	1565.19.Ianu.	2.
P.Franc. Borgia	1565.2.Iul.	1572.30.Sept.	3.
P.Euerard. Mercurianus.	1573.23.Apri.	1580.1.Aug.	4.
P.Claud.Aquauiua	1581.19. Febr.	Viuat diutissime.	5.

Congregationes Generales hactenus quinque.

Prima an.1558.	In qua creatus est Præpositus Gener.	P.Iac.Laines.
Secunda an. 1565.		P.Franc.Borgia.
Tertia an.1573.		P.Euerard.Mercurianus.
Quarta an. 1581.		P.Clau.Aquauiua.

Quinta an.1593.pro magni momenti negotijs.

In prima fuere Patres 24.in secūda 39.in tertia in quarta 57.in quinta 64. & in quarta interfuerunt duo ex decem primis Patribus Societatis,Salmero,& Bobadilla,& 27. inuēti sunt, qui P. Ignatium familiariter nouerant.

Octoginta tres Patres, & Fratres nostri à Gentilibus, vel Hæreticis pro Christi fide interempti, ad annũ vsq; 1598.

Viginti septem à Gentilibus.

Primus omnium fuit P. Antonius Criminalis Italus, Parmẽsis, socius P. Xauerij, in India à Badeguis lanceis transfixus an. 1549. *Post quem, insigniores fuere, Petrus Correa, & Ioannes Sosa laici: tum P. Alphonsus à Castro, P. Consaluus Sylueira, P. Franciscus Lopez. Post hos, P. Rodolphus Aquauiua cum quatuor socijs in Salsetana Indiæ regione prope Goam à Barbaris trucidati, an.* 1583. 15. *Iul. Denique tres cruci affixi in Iaponia. an.* 1597.

Quinquaginta sex ab Hæreticis.

Horum Antesignanus fuit P. Ignatius Azebedo, Brasiliæ Prouincialis, cum 39. socijs, quos in suam Prouinciam du-

cebat,

cebat, interfectus. 15. Iul. 1570. Sequenti verò anno duodecim alij eódem proficiſcentes, ab ijſdem capti, & martyrio affecti. Item P. Emundus Campianus. 1582. ab Eliſabetha Angliæ Regina. Denique an. 1593. in Prouincia Lugdunenſi, P. Iacobus Saleſius, & Guillelmus Saltamuſcius laicus.

Inſigniorum quorumdam Patrum fœlix obitus, ſeu martyrium, ordine menſium.

Ianua. 19. *P. Iacobus Laines Romæ* 1565.

Februa. 13. *P. Alfonſus Salmero Neapoli.* 1585.

April. 3. *P. Hieronymus Natalis Romæ.* 1580.

Maij. 20. *P. Thomas Cottamus in Anglia pro Catholica fide occiſus.* 1582.

Iul. 15, *P. Ignatius Azebedo cum* 39. *Socijs à Caluiniſtis interemptus.* 1570.

Eo-

Eodem die P. *Simon Rodericus, vnus ex primis decem Societatis Patribus, obijt Lisbonæ.* 1575.

Eadem die, P. *Rodolphus Aquauiua cum quatuor Socijs in India pro Christo trucidatus.* 1583.

Iul. 31. P. N. *Ignatius San. me. Romæ obdormit in Domino.* 1556.

Aug. 1. P. *Petrus Faber, qui fuit primus Ignatij Socius, obijt Romæ.* 1546.

Eodem die, P. *Euerardus Mercurianus, quartus Præpositus Generalis Romæ.* 1580.

Aug. 6. P. *Claudius Iayus, vnus ex decem primis Societatis Patribus, Viennæ Austriæ.* 1552.

Aug. 11. P. *Consaluus Sylueira, martyrio coronatus in India.* 1561.

Aug. 29. P. *Ioannes Codurius, vnus ex decem primis Societatis Patribus, Romæ.* 1541.

Sept. 14. P. *Paschasius Broëtus, vnus ex decem primis Patribus Societatis, Lutetię* 1562.

Eodem die, duodecim e nostris a Caluinianis interempti, & in mare proiecti. 1571.

Sept. 23. *P. Nicolaus Bobadilla, vnus ex decem primis Societatis Patribus, illorum omnium postremus obijt Laureti.* 1590.

Sept. 30. *P. Franciscus Borgia, tertius Societatis Præpositus Generalis, Romæ.* 1572.

Nouemb. 19. *Translatio P. Ignatij in nouum Templum, Romæ.* 1587.

Decemb. 1. *P. Emundus Campianus in Anglia, illustri martyrio coronatus.* 1581.

Decemb. 2. *P. Franciscus Xauier in portu Sinarum, cum vndecim annos in Indica vinea laborasset, fœliciter obijt.* 1552.

Decemb. 20. *P. Ioannes Polancus, trium priorum Societatis Præpositorum Secretarius, Romæ* 1576.

Instituti Societatis formula ex Bul. Iul. III. 1550.

Qui-

Qvicunque in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino, ac Ecclesiæ ipsius Sponsæ, sub Romano Pontifice, Christi in terris Vicario, seruire, post solemne perpetuæ Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ votum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimum institutę, vt ad fidei defensionem, & propagationem, & profectũ animarum in vita, & doctrina Christiana per publicas prædicationes, lectiones, & aliud quodumque verbi Dei ministerium, ac spiritualia exercitia, puerorum, ac rudium in Christianismo institutionem, Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac cęteris Sacramentis administrandis, Spiritualem consolationem præcipuè intendat: & nihilominus ad dißidentium reconciliationem, & eorum, qui in carceribus, vel in hospitalibus inueniuntur, piam subuentionem, & ministerium, ac reliqua charitatis opera, ad Dei gloriam, &

commune bonum expedire visum erit, exequenda gratis omnino, & nullo pro suo in prædictis omnibus labore stipendio accepto, se vtilem exhibeat; curetq́; primò Deum, deinde huius sui Instituti rationem, quę via quædam est ad illũ, quoad vixerit, ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi, vnusquisque tamen secundum gratiam sibi a Spiritu sancto subministratam, & vocationis suæ proprium gradum.

Formula votorum ſimplicium.

O *Mnipotens sempiterne Deus, ego licet vndecumque diuino tuo conspectu indignißimus, fretus tamen pietate, ac misericordia tua infinita, & impulsus tibi seruiendi desiderio, Voueo coram sacratißima Virgine* MARIA, *& Curia tua cælesti vniuersa, Diuinę maiestati tuæ,* PAVPERTATEM, CASTITATEM, *&* OBEDIENTIAM *perpetuam, in So-*

cietate IESV, *& promitto eandem Societatem me ingressurum, vt vitam in ea perpetuò degam, omnia intelligendo iuxta ipsius Societatis Constitutiones. A tua ergo immensa bonitate, & clementia, per* IESV *Christi sanguinem peto suppliciter, vt hoc holocaustum in odorem suauitatis admittere digneris; & vt largitus es ad hoc desiderandum, & offerendum, sic etiam ad explendum gratiam vberem largiaris. Amẽ.*

Vndecim documenta P. Ignatij de obedientia.

1. *IN ingressu Religionis, vel post ingressum, resignatus (hoc est, propria exutus, atque ab alterius pendẽs voluntate) omnino esse debeo in conspectu Dei domini nostri, eiusq;, qui loco Dei mihi praeest.*

2. *Optare debeo, vt ille me gubernet, ac regat, qui abnegationi mei proprij iudicij & intellectus inuigilet.*

3. *In quibus rebus peccatum non est, in*

iis omnibus voluntatem illius sequi, non meam, debeo.

4. *Tres sunt obedientiæ gradus: primus est, cùm fit obedientia, propterea quòd aliquid in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur: & hic quidem bonus est: alter, cùm fit quod simpliciter mandatur, & melior est: Tertius est, cùm obedientiam præuenimus, & id facimus, ad quod Superiorem propensum cernimus: tametsi nihil ille præcipiat: & hic quidem cæteris longè perfectior est.*

5. *Non debeo cogitare, qui me gubernat, summúsne, an medius, an infimus sit, sed deuotionem meam omnẽ in obedientia collocare, & illud magni pendere, quod loco Dei domini nostri præsidet. Nam personarum si distinguas gradus, perit obedientiæ vis.*

6. *Si quando tẽpus inciderit, quo mihi videatur à Superiore meo quid præcipi, quod contra conscientiam meã sit; Superiori verò aliud videatur, illi potius, quàm mihi, credam, si quidem aperta ratio non repugnat. Quod si hoc in ani-*

nium

mum inducere non possum, at certè meum iudicium, sensúmque relinquã, & ad vnius, aut duorum, triúmue iudicium rem totam reijciam, vt quod ab illis iudicatum sit, id sequar. Hoc si recuso, longissimè à perfectione absum, & ab iis virtutum officiis, quæ veri Religiosi sunt maximè propria.

7. *Denique meus esse non debeo, sed eius, qui me creauit, quíque illius locum tenet, vt me duci, tractariq; instar mollissimæ ceræ sinã, quæ sequitur fingentis manum, vt in scribẽdis, accipiendisve literis, & cõtra, in colloquio cũ fratribus, aut silẽtio, id mihi salutare credam, quod iussus fuero, deuotionémque meam in eo, quod precipitur, totam constituam.*

8. *Ita me instituam, quasi corpus mortuum, quod neque voluntatem, neq; sensum habet. Secundò, non aliter quàm paruulam quandam statuam, quã quoquouersũ velis, haud repugnãtem vertas. Tertiò, talem me fingam, ac præstabo, qualis baculus in manu senis est, vt*

me

me ad arbitrium suum vtatur, ibíq; ponat, vbi eum adiuuare maximè possim: sic ego paratus ad omnia sim, ad quæ mea opera Religio vti velit, nihílque recusem, quod sit imperatum.

Neque petere, neq; rogare, multò minus flagitare debeo à Superiore, vt me aliquò potissimùm mittat, vt in hoc potius, quam in illo munere exerceat: sed cogitationes meas, siue desideria simpliciter exponere, atq; ad illius pedes abiicere, vt ille constituat, atq; imperet; ego, quod ab illo constitutum fuerit, atq; imperatum, id optimum putem. 9.

In rebus tamen leuibus, ac bonis facultas peti potest, vt ad stationes Vrbis obeundas; ad spiritales gratias petendas: & his similia: dum eo tamen animo sis, vt quod concessum, negatúmue sit, id optimum credas. 10.

In his præterea, quæ ad paupertatẽ spectant, nihil meum ducam: sed ita me cõparem, vt quarum rerum vsũ habeo, earum me vestitu, cultúque ornatũ, quasi statuam existimem, quæ ornatum 11.

detrahenti, nihil omnino aut resistit, aut repugnat.

Octo eiusdem Patris præcepta ad perfectionem acquirendam.

Hæc documenta suis Ignatius edit alumnis,
Vt methodo parua commoda magna parent.

1. *Nulli, vel minimo, quauis ratione, repugnes;*
Cedere te potius, quàm superare iuuet.

2. *Obsequium studeas præstare per omnia cæcum,*
Iudiciumque libens subijce cuique tuum.

3. *Ne vitia inspicias aliena, & visa recondas,*
Sed propria incuses, atque patere velis.

4. *Quicquid agas, dicas, mediteris, prospice primum,*
Proximo an expediat, complaceatq; (Deo.

Sit tua Spiritui libertas semper, & illā
Nec persona potens, causa nec vlla grauet.
Ne facili iungas tibi consuetudine cunctos:
Spiritus, & ratio quemlibet ante probent.
Exerce aßiduè pia, mente, & corpore, facta:
Sis populo demens, sic sapis ipse Deo.
Fac matutino, vespertinoq́; reuoluas
Hac studio, & lectum dum petis, adde preces.

Eadem Galliċè.

CEs beaux enſeignemens Ignace aux ſiens donnoit,
Et auec brief moien a grād fruit les menoit.
Ne repugnes a nųl, voire au moindre de tous:
D'eſtre vaincu pluſtoſt, que vain-

cre te ſoit doux.
En tout efforce toy d'obeir ſimplement:
Et volontiers a tous ſoubmets ton iugement.
Ne vois vices d'autruy, & veus ne les deſcouures:
Mais accuſe les tiens, & a chaſcun les ouures.
Tout ce que penſeras, ce que veux dire, ou faire,
Vois s'il ſert au prochain, & s'il peut a Dieu plaire.
Fais touſiours ton eſprit iouyr de liberté:
Et que par nul moyen d'elle ſois deietté.
Ne ſois trop familier auec toute perſonne:
Que l'eſprit, & raiſon parauant en ordonne.
Touſiours ton ame, & corps employes ſainctement:
Vueille eſtre eſtimé fol, pour plaire au Dieu clement.

Au matin, & au ſoir cecy mediteras:
Et auant que dormir ton Sauueur prieras.

Miſſa, & Orationes à ſingulis noſtris Patribus, & Fratribus ordinariè facienda.

Singulis annis.

VNa Miſſa, vel tres Coronæ pro noſtra Societate:
Vna Miſſa, vel Corona pro Fundatore propriæ Domus, vel Collegij, & benefactoribus viuis, ac defunctis.

Singulis menſibus.

MISSA VEL CORONA.

Pro noſtra Societate.
Pro Fundatore proprij Collegij, vel Domus, & benefactoribus, viuis, ac defunctis.

Pro Indijs, & gentium conuersione
Pro regionibus Septentrionalibus, & hæreticorum reductione

Singulis hebdomadis.

MISSA VEL CORONA,

Pro defunctis Societatis extra hanc Prouinciam.
Ad intentionem R.P. Generalis.
Septem Pater, & Aue pro nostra Societate.
Septem Pater, & Aue pro benefactoribus huius Collegij, viuis, & defunctis.

Pro quibus nostri orare debent ordinariè.

1. *Pro vniuersa Ecclesia, præsertim pro Prælatis, & Principibus sæcularibus, & alijs, qui nostra ministeria multũ iuuare, vel impedire possunt.*
2. *Pro nostræ Societatis conseruatione, & incremento, ac pro omnibus Superioribus.*

Pro amicis, & benefactoribus, viuentibus, & vita functis. 3.
Pro alijs, in quorum auxilium Societas inter fideles, & infideles incumbit. 4.
Pro male affectis erga nostram Societatem. 5.
Ad intentionem R. P. Nostri Generalis. 6.
Pro ijs, qui singulis mensibus in schedula commendantur. 7.

Extraordinariè.

Pro Fundatore viuente 3. Missę, vel Coronæ.
Pro Fundatore defuncto, totidem.
Pro vno defuncto in proprio Collegio vel Domo, 3. in alio Coll. eiusdem Prouinciæ 2.
Pro defunctis extra Prouinciam quisque oret pro sua deuotione.
Pro ijs personis, & negotijs, quæ à superioribus commendari solent.

LE VRAY IESVISTE.

AVoir quitté le monde, eſtre
ſans volonté,
Viure à guiſe d'autruy,priſer l'o-
beiſſance,
N'auoir rien comme ſien,aymer
la patience,
Ayant le corps, le ſens,& l'eſprit
bien dompté,

Viure en terre, & de cœur eſtre au
ciel ia monté,
S'entr'aymer,ſe tanſer,purger ſa
conſcience,
Parler peu,faire aſſez,auoir ſim-
ple prudence,
Honorer tous,vouloir pour rien
eſtre compté,

Eſtre ioyeux à l'vn, & auec l'au-
tre triſte,
Veiller,prier,ieuſner,& ſe plain-

dre bien peu:
De l'vn à l'autre Pole annoncer
le vray Dieu,

Regaigner l'Heretiq , confondre
l'Atheiſte,
Pour IESVS endurer, l'eau, le
glaiue, le feu,
Cela (mon cher amy) eſt eſtre
IESVISTE.

ANAGRAMMA,

IGNATIVS DE LOIOLA
O IGNIS A DEO ILLATVS,

Ignem veni mittere in terram.
Luc. 14.

Oratio pro Societate noſtra ex
verbis, *Pſal.* 79.

Domine , [illegible] [a] *plantaſti vineam* a Inc
iſtam , *dux* [b] *itineris fuiſti in* atio.
conſpectu eius, [c] *plātaſti radices eius*, bGub
natio
c Cō
uatio

d Incremétum. *& d impleuit terram: operuit montes vmbra eius, & arbusta eius cedros Dei: extendit palmites suos vsque ad mare, & vsque ad flumen propagines eius.*

e Petitio perfectionis. e *Deus virtutum conuertere, respice de cœlo, & vide, & visita vineam istam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua. Per Dominum nostrum, &c.*

Medium singulare ad perfectionẽ breui tempore acquirendam.

Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. Psal. 14.

En tout lieu prens garde,
Que Dieu te regarde.

CATALOGVS.

ERRATA.

ERRATA.

Folio.	Pagina.	Linea.	Corrige.
11.	2.	*vlt.*	*agricolationisuè.*
7.	2.	2.	*legem.*
15.	1.	3. *ante vlt.*	*eorum.*
32.	2. *in margine,*		*Ios.*
34.	2.	*penult.*	*easdem.*
37.	2.	4.	*post verbum seruetur, ponatur virgula.*
47.	1.	18.	*pro primi PP. dic, multi sancti viri.*
50.	2.	15.	*Pau.iij.*
53.	2.	9. *in margine.*	1556.